

Slovenski VESTNIK

LETNIK XXXIII.

CELOVEC, PETEK, 3. MAREC 1978

ŠTEV. 9 (1855)

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilingov
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

Pliberško ogledalo avstrijske protimanjšinske politike

Pliberk je na najboljši poti, da postane pravi „vzorec“ vsega tistega, kar bi lahko uvrstili v široki okvir protimanjšinske politike v Avstriji in še posebej na Koroškem. Mislimo vse oblike in ukrepe, naperjene proti Slovencev in njihovim pravicam. Mislimo odnos oblasti do pripadnikov manjšine. Mislimo pojave šovinistične nestrpnosti. Mislimo očitne primere zapostavljanja in diskriminacije. Mislimo vso tisto nacionalistično zabitost, ki deluje celo v lastno škodo, samo da ne bi prišlo do priznanja obstoja dveh narodov in do uresničitve njune enakopravnosti. Skratka: Pliberk bi lahko imenovali ogledalo razmer, v kakršnih se odvijajo odnosi do manjšine.

Naj navedemo le nekaj konkretnih primerov iz zadnjih let:

■ V Pliberku imajo „Grenzlandheim“, v katerem za Slovence in njihove prireditve ni prostora, čeprav je bil dom zgrajen z namenom, da bi bil kraj srečanja.

■ V občini Pliberk so iz golih nacionalističnih vidikov prepredili naselitev industrijskega obrata, ki bi zaposlil veliko število domačinov, samo zaradi tega, ker je šlo za slovensko podjetje.

■ V pliberški občini — na Kometlju — je bil razstreljen partizanski spomenik, ki je spominjal na zločinski umor prolifastičnih borcev, pri katerem so sodelovali tudi domači nacisti.

■ V Pliberku je policija brutalno ravnala z udeleženci legalne demonstracije za dosledno izpolnitev člena 7 državne pogodbe.

■ V Pliberku so oblasti izvedle „uradni Tafe!sturm“ ter s poslopja slovenske zadruga v odsotnosti lastnikov in uslužbencev dobesedno ukradle zasebni dvojezični napis.

V istem Pliberku, ki se je „izkazal“ že s tolikšnimi ukrepi, naperjenimi proti Slovencev, pa so prejšnji teden ponovno poskrbeli za primere kričeče diskriminacije. Na seji občinskega odbora (o kateri obširneje poročamo na posebnem mestu — op. ured.) so mandatarji tristranske „svete aliance“ SPOVPFPD družno pogazili na-

čelo enakopravnosti ter v nasprotju s pogoji, ki so jih prej sami postavili, sprejeli v občinsko službo kandidata, ki zahtevane kvalifikacije sploh nima; zavrnili pa so edinega kandidata, ki to kvalifikacijo ima

Zvezni predsednik

SPREJEL
DELEGACIJO NSKS

Zvezni predsednik dr. Kirchschläger je v torek na Dunaju sprejel delegacijo Narodnega sveta koroških Slovencev, ki jo je vodil predsednik dr. Matevž Grilc.

Delegacija je opozorila zveznega predsednika na zaskrbljenost slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem zaradi trenutnega položaja, ki je nastal po sklenitvi zakona o narodnih skupinah in zaradi sodnijskega preganjanja pripadnikov manjšine, in to ne zaradi kriminalnih, marveč politično utemeljenih dejanj. Končno je delegacija izrazila pripravljenost koroških Slovencev za pogovore z zvezno vlado.

Pogovora se je udeležil tudi ministerialni svetnik dr. Kurt Skalnik, vodja tiskovnega in informacijskega oddelka v uradu zveznega predsednika.

— to pa samo zato, ker je Slovenec.

V istem Pliberku in na isti občinski seji pa se je s svojim odnosom do Slovencev še posebej „odlikoval“ tudi župan, ki je slovenskemu občinskemu odborniku zabrusil v obraz, da ne more odgovoriti na njegova izvajanja, ker ne razume slovenski. To je nezaslišan napad na velik del občanov in njihov jezik, če pomislimo, da gre za občino, v kateri imajo Slovenci že samo na svoji lastni listi izvoljenih sedem mandatarjev. Predvsem pa je to ena izmed tistih redkih občin na Koroškem, katerih občinski odbori so pred leti sprejeli sklep, po katerem je slovensčina enakopraven uradni jezik v občinski hiši.

Toda v Pliberku taki sklepi očitno nimajo veljave. Kakor je pred davnimi stoletji oholi plemič zavrnil slovenskega kmeta-svobodnjaka „Bauer, ich versteh deine Sprache nicht“ in kakor so nacisti zapovedali „Kärntner, sprich deutsch!“ — tako v Pliberku in sploh na Koroškem Slovenci tudi danes nimamo pravice posluževati se svojega jezika, kljub jasnim tozadevnim določilom člena 7 državne pogodbe in kljub „širokogrudni rešitvi“, kakršno baje predstavlja zakon o narodnih skupinah s svojimi odredbami vred.

Mimo tega, da je ob takšnih dejstvih ne samo neupravičeno, marveč tudi nepošteno in skrajno nesramno govoriti o „rešenem“ manjšinskem vprašanju, pa je treba videti tudi še drugo stran, namreč posledice, ki jih ima takšna manjšinska politika. V pliberškem primeru je takšna politika še posebno kratkovidna in škodljiva, če pomislimo, da je gospodarstvo pliberške občine, posebej trgovina in gostinstvo, v pretežni meri odvisno od slovenskega zaledja — tu in onstran meje.

podlaga in namen takega dialoga le dosledna izpolnitev določil člena 7. Osrednji organizaciji izhajata pri tem iz mednarodno priznanega načela, da je manjšina subjekt barantanja, zato tudi le ona more odločati, kdaj je njeno vprašanje zadovoljivo rešeno.

V spoznanju, da manjšinsko vprašanje ni le vprašanje jezikovne enakopravnosti, so bila na pogovoru obravnavana tudi tista področja naših prizadevanj, ki so bila v preteklosti nekoliko zanemarjena. V tej zvezi je bilo govora tudi o družbeni in zlasti gospodarski plati, ki manjšinsko vprašanje postavlja v širši okvir razvoja južne Koroške. Prav tako pa je bilo s posebnim opozorilom na val policijskega in sodnijskega zasledovanja pripadnikov slovenske manjšine poudarjeno, da je boj za manjšinske pravice del boja za splošno demokratizacijo družbenega življenja v državi; iz tega vidika je treba gledati tudi vlogo in pomen solidarnostnega gibanja.

Medtem ko je bil prvi del srečanja namenjen prikazu in oceni trenutnega položaja slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem, so bili v drugem delu obravnavani tudi mednarodni vidiki manjšinske problematike s posebnim poudarkom na helsinških dokumentih in beograjskem sestanku ter njihovem pomenu za urejanje položaja manjšin naspol in posebej na Koroškem. Ob koncu pa je bila soglasno ugotovljena koristnost take izmenjave mnenj ter poudarjena potreba po večkratnem srečanju.

Tudi gradiščanski Hrvati

odklanjajo sodelovanje v sosvetih

V sredo je potekel rok, do katerega bi morali gradiščanski Hrvati sporočiti kanclerju Kreiskemu svojo odločitev glede sosveta: ali bodo v njem sodelovali, ali pa bodo sodelovanje odklonili. Odgovor so mu dali na tiskovni konferenci, ki je bila v začetku tega tedna na Dunaju, kjer so zastopnikom tiska orisali trenutni položaj hrvaške manjšine na Gradiščanskem.

Slika, ki so jo podali na osnovi denjanskega stanja, je naravnost porazno spričevalo za avstrijsko manjšinsko politiko, še več, je zelo odločna nezaupnica tej politiki. Kajti o položaju gradiščanskih Hrvatov so nanizali naslednje podrobnosti: da gradiščanski Hrvati kot edina manjšina v Evropi nimajo niti minute lastnih oddaj v radiu in televiziji; da se asimilacija začne že v otroških vrtcih, ki so izključno nemški; da se hrvaščina poučuje samo v 4 razredih ljudske šole, in še to je povsem odvisno od dobre volje župana in šolskega ravnatelja (kako se ta „dobra volja“ izraža v praksi, odločajo večinoma izraziti zagovorniki asimilantske politike); da za hrvaščino na glavnih in srednjih šolah ni nobene rešitve; da ni urejeno vprašanje uradnega jezika; da ni nobenih dvojezičnih topografskih napisov; da protimanjšinska dejavnost ni prepovedana, marveč nasprotno asimilantske organizacije prejemajo od vlade izdatne podpore.

To povsem negativno „bilanco“, ki prepričljivo kaže, da Avstrija svojih tozadevnih obveznosti iz državne pogodbe niti delno ni izpolnila, so predstavniki gradiščanskih Hrvatov dopolnili še z oceno tako imenovanega zakona o narodnih skupinah. Poudarili so, da so ta zakon že v osnutku kritizirali in zavrnili, zato tudi zdaj ni sprejemljiv. Isto pa velja tudi glede sosvetov, ki so po njihovem mnenju za reševanje manjšinskih problemov povsem neuporabni. Zato more biti njihov odgovor glede sodelovanja v teh sosvetih samo negativen, odklonilen.

Istega mnenja kot predstavniki Hrvaškega akademskega kluba na Dunaju, Hrvaške gradiščanske kulturne društva na Dunaju ter Komiteja za pravice gradiščanskih Hrvatov, ki so sodelovali na tiskovni konferenci, pa so tudi v Hrvaškem kulturnem društvu na Gradiščanskem. Predsednik dr. Ivo Müller je že prejšnji teden v izjavi za zagrebški Vjesnik zelo jasno poudaril, da so sosveti, kakor jih predvideva zakon o narodnih skupinah, „samo farsa; in k takim sosvetom pravimo — ne!“

Tako so gradiščanski Hrvati enako kot koroški Slovenci enotnega mnenja, da v teh sosvetih ne bodo sodelovali, pač pa so pripravljeni za enakopraven dialog s pristojno vlado o reševanju člena 7.

Koroškimi slovenskim ženam ob mednarodnem dnevu žena

Za enakopravnost, svobodo in mir. To so gesla vsakega 8. marca — mednarodnega dneva demokratičnih žena — ki je znan kot pomemben mejnik v borbi ženske proti sleherni obliki zapostavljenosti in neenakopravnosti. Ta načela imajo veljavo tudi danes, saj so sestavni del boja za osvoboditev vsakega človeka, del borbe za spoštovanje človekovih pravic.

V različnih obdobjih so se žene organizirano bojevale za svoje politične, gospodarske, socialne in kulturne pravice. In uspehi tega boja so: volilna pravica, enaka plača za enako delo, dostop tudi žena do izobrazbe v vseh poklicih in tako dalje. Položaj žena ter njihova enakopravnost je v svetu na različnih stopnjah razvoja, kakršna je pač gospodarska in kulturna raven posamezne države ali države. Da je položaj žena v času gospodarskih težav veliko bolj izpostavljen pritiskom in da so kot delovna sila potisnjene na rob, bodi omenjeno le kot prikaz teže boja žena za njihovo družbeno uveljavljanje.

Koroški slovenski ženi nalaga 8. marec še posebno velike naloge. V naših razmerah se neenakopravnost ne nanaša samo na del žena, temveč je prizadeto celotno naše ljudstvo. Na ozemlju, na katerem avtohtono živimo že več kot 1300 let, je boj za enakopravnost še vedno potreben. In v tem nenehnem prizadevanju za uresničitve enakopravnega položaja Slovencev je vloga žena večstranska: poleg splošnega vključevanja žena na področjih gospodarskega, političnega in kulturnega življenja naše narodnostne skup-

nosti je še posebnega pomena vloga in naloga žena na vzgojnem področju.

Najhuši raznarodovalni pritisk se izvaja nad mladino. Občinske varstvene ustanove so tudi na našem ozemlju izključno nemške, prav pomanjkanje slovenskih oziroma dvojezičnih otroških vrtcev pa ima hude posledice tudi na poznejše prijavljanje otrok k posku slovensčine na ljudskih in glavnih šolah. V tem je vir raznarodovanja že pri najmlajših in pri mladini. Zato pri nas ne sme biti kapitulacije pred politiko „že gotovih dejanj“, ampak moramo seči po samopomoči. Odgovoriti moramo z organiziranim delom z našimi najmlajšimi in z mladino. Skupaj s kulturno-prosvetnimi društvi moramo razviti otroške pevске, likovne, igralske skupine, naša skrb mora veljati vsem oblikam vzgojnega dela.

Nadaljnja naloga naše ženske organizacije mora biti izobraževalno delo med našim ljudstvom na podeželju. Kot v preteklosti, tako naj bo tudi danes žena enakopraven partner v najširšem pomenu, kot taka pa enakovreden dejavnik v boju za doseg pravic naše narodnostne skupnosti.

Mednarodni dan žena kot buditelj in usmerjevalec v boju za demokratične odnose med narodi in ljudmi je tudi slovenski ženi na Koroškem lahko vzor. Zvestoba sebi in narodu je obenem tudi prispevek za mir in pravičnost v mednarodnem pomenu, je zagotovilo nam in zanamcem. In to naj bo tudi geslo letošnjega 8. marca.

Milena Gröblacher
predsednica Zveze slovenskih žena

Pogovor z novinarji o položaju koroških Slovencev

Ob koncu minulega tedna so predstavniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev priredili na Bledu informativni sestanek s skupino avstrijskih novinarjev in publicistov ter na Dunaju delujočih tujih dopisnikov. Na pogovoru, ki je potekal v prijateljskem in konstruktivnem vzdušju, so predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev seznanili zastopnike množičnega obveščanja s trenutno situacijo slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem in njenim bojem za uresničitve člena 7 državne pogodbe.

Posebej je bilo s strani ZSO in NSKS poudarjeno, da sedanja ureditev na podlagi zakona o narodnih skupinah in izvedbenih odredb k temu zakonu za slovensko manjšino nikakor ni sprejemljiva, ker gre povsem mimo tozadevnih določil državne pogodbe ter bistveno — tako krajjevno kot stvarno — zožuje pravice, ki so mednarodno zagotovljene. Pri tem je bilo opozorjeno, da je do take „rešitve“ prišlo samo zato, ker je vlada začeta pogajanja s prizadeto manjšino v trenutku, ko so se kazali obrisi sprejemljivega kompromisa, pod pritiskom nemških nacionalistov prekinila in na zahtevo teh sil sprejela rešitve, ki so za manjšino povsem nesprejemljive, poleg tega pa predstavljajo tudi očitno kršenje in enostransko revizijo državne pogodbe.

Ponovno je bila naglašena pripravljenost koroških Slovencev za enakopravno pogajanja s pristojno vlado, vendar je bilo nedvoumno povedano, da more in mora biti

Vsakega hočejo obsoditi na molk kdor si prizadeva za pravice manjšin

Procesom, ki jih proli Slovencem uvajajo avstrijske sodne oblasti, ter policijski represiji, ki jo je tudi ustavno sodišče na Dunaju obsodilo kot protiuslavno in protizakonito, se zdaj pridružujejo še koroški časopisi.

Kakor smo že poročali, je Kleine Zeitung s svojim glavnim urednikom Stritzlom sprožila sodni postopek zaradi izjave Solidarnostnega komiteja, ki jo je leta ob lanski škocijanski bombi poslal kakim 15 redakcijam (ki je pa nikjer niso objavili niti omenili). S to izjavo je Solidarnostni komitej zavzel stališče do provokacije v Škocijanu in tudi obsodil pisanje koroških časopisov, ki ob takih atentatih že takoj „vedo“, da je storilce treba iskati med pripadniki slovenske narodnostne skupnosti. Kleine Zeitung se je čutila užajena (zaradi stavka: „Dies kann doch nur den feiergerichtlichen Anmaßungen der Kärntner Tageszeitungen dienen, die allesamt die Täter schon gefunden zu haben glauben, bevor es auch nur die kleinsten konkreten Anhaltspunkte gibt.“) in je najprej tožila Helmuta Stockhammerja; ko pa se je izkazalo, da ni on avtor, je tožbo vložila zoper Petra Wieserja.

Prva obravnava je bila napovedana že za 9. januar letos, vendar se je postopek zavlekel zaradi trdovratnega stališča deželnega sodišča v Celovcu in višjega deželnega sodišča v Gradcu, ki sta obe s

sklicevanjem na zakon o narodnih skupinah odklonili zahtevo Wieserja, da se naj obravnava izvede v njegovi slovenski materinščini.

V ponedeljek 27. februarja je bila glavna obravnava na deželnem sodišču pred sodnikom dr. Hautzenbergerjem, za katerega že ob prvi obravnavi proti Stockhammerju ni bilo nobenega dvoma, da ima Wieser kot „naslednji obtoženec“ računati z obsodbo. Vendar je bila obravnava kmalu končana, ker je odvetnik dr. Franci Zwitter, ki je branil Wieserja, ponudil dokaz resničnosti tožene trditve. Sodnik je glavno obravnavo preložil za tri tedne; v tem času mora obtoženec predložiti sodišču dokazno gradivo, nakar bo ponovno razpisana glavna obravnava.

Ne glede na izid pa tudi v tem primeru — kakor pri ostalih procesih proti slovenskim aktivistom — gre za čisto določen namen, kot je Solidarnostni komitej pravilno zapisal v svojem letaku: „Tem gospodom ne gre za obtoženca. Zadeli hočejo vsakogar, ki napada politiko vlade proti manjšinam in njeno podpiranje s strani koroškega tiska ter dokazuje njen nedemokratski značaj. Proces proti Petru Wieserju je proces proti Solidarnostnemu komiteju in vsakomur, ki si prizadeva za pravice manjšin, katerim hočejo obesiti nagobčnik.“

Gospodarska zaostalost pomeni nevarnost raznarodovanja

Kakor smo poročali že v zadnji številki, sta Gospodarska zbornica SR Slovenije in turistična agencija Kompas izdali večbarvni turistični prospekt, ki bo turiste v Sloveniji in v ostali Jugoslaviji vabil na obisk krajev na južnem Koroškem ter jih posebej opozarjal na tamkajšnja slovenska gostinska, trgovska in druga gospodarska podjetja.

Predstavitve prospekta, ki jo je s svojim nastopom obogatil Koroški akademski oktet, se je udeležila tudi večja skupina koroških Slovencev. O namenu in pomenu širšega usmerjanja slovenskega in jugoslovanskega turizma na južno Koroško so spregovorili predstavniki Gospodarske zbornice Slovenije in Kompara, tajnik Zveze slovenskih organizacij na Koroškem Feliks Wieser pa je kratko orisal problematiko koroških Slovencev in posebej opozoril na njihov gospodarski položaj.

Gospodarska nerazvitost in zaostalost narodne manjšine pomeni tudi nevarnost raznarodovanja in nasilnega spreminjanja etnične strukture v škodo manjšine, je dejal tajnik ZSO ter opozoril na neugodno gospodarsko razvitost tistih predelov Koroške, kjer avtohtono živimo Slovenci že več kot 1300 let. Proces raz-

ostalost in neorganiziranost, smo v zadnjih letih podvzeli nove pobude za izboljšanje tega položaja. Pri tem pa gotovo ni naključje, da je do prvih premikov prišlo prav na področju turističnega gospodarstva.

V zadnjih letih prihaja na Koroško vedo več tudi jugoslovanskih turistov, je menil tajnik ZSO, ki je tudi poudaril, da novi prospekt predstavlja važen korak naprej v smeri organiziranega in načrtnega vključevanja manjšinskega turističnega gospodarstva na Koroškem v širše jugoslovansko zaledje. „Vendar pa nimamo namena ustvarjati na Koroškem izoliran slovenski turizem. Naš cilj je, da bi z večjo prisotnostjo slovenskega in jugoslovanskega turista na Koroškem krepili slovensko govoro in gospodarski položaj našega človeka ter prispevali k temu, da se ustvarijo boljši mednarodni in meddržavni odnosi, ki so pogoj tudi za obstoj in enakopraven razvoj Slovencev na Koroškem.“

Posvet ZSO

Kot nadaljevanje posvetovalnega in izobraževalnega seminarja, ki je bil lani novembra v Železni Kapli, bo jutri 4. marca v Bilčovsu razširjena seja obeh odborov Zveze slovenskih organizacij na Koroškem.

Na posvetovanju bodo obravnavali trenutni narodno-politični položaj ter sprejeli smernice za delo v prihodnjem obdobju. Posebej bo posvet veljal tudi kulturno-prosvetnemu in mladinskemu delu.

Poleg članov obeh odborov so bili na posvetovanje vabljeni tudi krajevni zastopniki in zaupniki iz Zilje, Roža in Podjune, da sodelujejo in sodelujejo pri oblikovanju smernic za bodoče delo naše osrednje organizacije.

Gospodarske težave povzročajo zaskrbljenost tudi na Koroškem

Težave, ki se v posameznih panogah gospodarstva pojavljajo danes v mednarodnem okviru, se tudi pred Avstrijo, ki je nekdanj veljala za „otok blaženih“, niso ustavile. Zlasti pa je prizadeta Koroška, kjer število brezposelnih delojemalcev dosega že kar rekordne razsežnosti, poleg tega pa so ogrožena mnoga delovna mesta.

Tak primer doživljamo tudi v tovarni celuloze v Rebrci pri Železni Kapli, kjer je bila proizvodnja pred tedni ustavljena, delavce pa so „poslali“ na dopust. Kdaj in kako bodo našli izhod iz tega položaja, trenutno še ni znano. Menda skušajo doseči sporazum med lastnico tovarne gospe Erker-Hočevar ter deželno vlado, vendar je na obeh straneh slišati preveč nasprotujočih si izjav, da bi lahko verovali v dovolj zavzeto iskanje rešitve.

Vsekakor je dejstvo, da se je okoli 250 delavcev in nameščencev, zaposlenih v tovarni v Rebrci, znašlo pred usodnim vprašanjem, kako bo z njihovo bodočnostjo in bodočnostjo njihovih družin. Njihova zaskrbljenost je toliko bolj upravičena, ker vedno bolj dobivajo vtis, da na pristojnih mestih namenoma ne povedo, kako je v resnici z njihovim podjetjem.

Isto velja tudi glede možnosti za iskanje in doseg take rešitve, ki bi podjetju za daljšo dobo zagotovila obstoj in razvoj. Znano je, da je papirna industrija v Sloveniji glavni odjemalec rebrške celuloze. In ta poslovni partner je tovarni tudi ponudil potrebno pomoč, ki bi zagotovila modernizacijo proizvodnje in boljšo konkurenčnost na tržišču, s tem pa predvsem tudi ohranitev delovnih mest za vse uslužbenice. Vendar pa te ponudbe baje niso imele zaželjenega odziva, kar naravnost vsiljuje domnevo, da hočejo rešitev tudi tokrat iskati na „pristen koroški način“ — ne oziraje se na morebitne posledice za neposredno prizadete, samo da ne bi prišlo do kakšnega aranžmaja s slovenskimi podjetji. V tem oziru dovolj zgovornih primerov smo v zadnjih letih doživljali že več, med njimi tudi take, ko je bilo za vsakogar vidno, da so se morale gospodarske koristi ukloniti narodnopolitičnim interesom.

Paragrafski formalizem ščiti stare in nove naciste

Svetovna javnost je postala znova pozorna na izredno blago ravnanje z nekdanjimi nacističnimi zločinci ter na pasivnost v zvezi s pojavi neonacizma v Zvezni republiki Nemčiji, ko je pravosodni minister Vogel poslal svojim kolegom v enajstih zveznih deželah pismo, v katerem je zahteval, naj preverijo, zakaj pravosodne oblasti tako pasivno opazujejo kopičenje neonacistične literature, ki bi jo morali preganjati brez posebne tožbe, enostavno po službeni dolžnosti in obstoječih zakonih.

Kakor je minister Vogel s svojo zahtevo naletel na nasprotovanje, ta-

ko je zahodnonemške duhove močno razburil tudi socialdemokratski poslanec Hansen, ki je v televizijski oddaji, ki jo je prikazala britanska BBC, občutljivim Britancem povedal, da bonska vlada že vrsto let krije hrbet nekdanjim nacističnim vojnim zločincem. Samo tako si je mogoče razlagati, da je od 150.000 znanih zločincev samo 35.000 stopilo pred preiskovalne organe oziroma sodnike.

Poslanec Hansen se je v parlamentu večkrat zanimal glede vzrokov za pasivnost zahodnonemških pravosodnih organov, vendar nikdar ni dobil zadovoljivega odgovora. Pač pa je tiskovni predstavnik pravosodnega ministrstva odgovoril po omenjeni televizijski oddaji ter med drugim zagotovil, da si bo Nemčija še naprej prizadevala za to, da bodo krivci za nacistične zločine pravično kaznovani. Omenil je tudi, da so dobile pravosodne oblasti na osnovi posebnega poziva na desetisoče dokumentov zlasti iz Poljske in Češkoslovaške, pa obilico dokazov in obremenilnih dokumentov tudi iz Sovjetske zveze, Francije, Velike Britanije in drugih držav.

Odgovorne bonske politike pa je v omenjeni televizijski oddaji še posebej zbudilo dejstvo, da so v njej pokazali tudi posnetke o maratonskem procesu proti krvnikom iz taborišča smrti Majdanek, ki poteka v Düseldorfu in je zaradi časa trajanja in sploh okoliščin, v katerih se odvija, postal že pravi simbol odnosa današnjih zahodnonemških oblasti do bivših nacističnih zločincev. Spričo dolžine — proces traja že 28 mesecev, končan pa naj bi bil šele leta 1979 — je postal živa prispevka neučinkovitosti in neodločnosti zahodnonemškega pravosodja, ko gre za brskanje po neprijetni preteklosti. Eden izmed odvetnikov tam obtoženih krvnikov je pred britanskimi televizijskimi kamerami nesramno trdil, da so plinske celice smrti v Majdaneku verjetno zgradili šele po vojni.

Posredno pa odkrivanje take „resnice“ o današnji Nemčiji opozarja tudi na razmere v Avstriji, v kolikor gre za njen odnos do nekdanjih nacističnih zločincev oziroma do današnjega neonacističnega oživiljanja. Kajti v obeh ozirih je zadržanje oblasti precej podobno tistemu v Zahodni Nemčiji — tudi v naši državi je paragrafski formalizem najboljše zaščita za vse tiste, ki so se oziroma se izživljajo v duhu in miselnosti starega in novega nacizma.

Turistični prospekt „Po Koroškem...“

pomeni prvi korak na področju organiziranega informiranja slovenskih in jugoslovanskih turističnih potrošnikov o zgodovinskih, kulturnih, pokrajinskih in turističnih znamenitostih prostora, v katerem živimo koroški Slovenci. V posebnem vložku posreduje prospekt mimo splošnih napotkov za motorizirane turiste še podatke o slovenskih trgovinah, dnevno poslujočih posojilnicah in združenih trgovinah ter o slovenskih gostinskih obratih, ki lahko sprejmejo skupine 35 do 40 turistov bodisi na hrano ali na prenočevanje.

Zavedamo se, da seznam slovenskih trgovin in gostinskih obratov, ki zadoštujejo zgoraj navedenim zahtevam, ni popoln. Zato vabimo trgovce in gostince, ki v seznamu niso upoštevani, da nam sporočijo željo za objavo njihovih imen v prihodnjem vložku ter nam posredujejo potrebne informacije o njihovih trgovskih odnosno gostinskih obratih.

Gospodarski odbor
Zveze slovenskih organizacij

narodovanja pa je še posebej pospeševal stalni politični pritisk nemško-nacionalnih sil. Te ugotovitve potrjujejo tudi analize cele vrste avstrijskih publicitov in novinarjev, objavljene v knjigah, ki so pred kratkim izšle v Avstriji.

Danes je splošno priznano načelo, da mora biti narodna manjšina kot celota tudi na gospodarskem in socialnem področju enakopravna z večinskimi narodom. Tudi koroški Slovenci, ki nas tepe gospodarska za-

Obiščite
mednarodni sejem

Alpe-Adria

od 14. do 19. 3. 1978 v Ljubljani

Tradicionalno ime - nova vsebina

Mednarodni sejem blaga za široko potrošnjo, živilski izdelki, oprema za gostinstvo, oprema in pripomočki za dom in gospodinjstvo, „Naredi si sam“, oprema za avtomobile, rekreacijo (šport, lov, ribolov, turizem), izdelki domače obrti.

Preko 70 razstavljalcev iz Avstrije.

Posebno privlačna bo kulinarčna razstava v naši VINOTEKI, kjer boste lahko ne samo poskušali in kupovali preko 200 vrst jugoslovanskih vin, ampak si boste lahko ogledali tudi jedi štirih dežel in se lahko na licu mesta odločili, katero izmed njih boste naročili v ljubljanskih restavracijah.

Mednarodni sejem ALPE-ADRIA od 14. do 19. 3. 1978 na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani.

Položaj koroških Slovencev

predstavljen v glasilu srbskih geografov

V številki 9/1977 časopisa Globus, ki ga izdaja srbsko geografsko društvo, objavljata Vladimir in Matjaž Klemenčič razpravo z naslovom „Položaj slovenske manjšine na avstrijskem Koroškem v luči historičnih in socialno geografskih procesov“. Razprava je obširna in s kartami opremljena analiza položaja na južnem Koroškem ter zgodovinskih in sodobnih gospodarskih političnih vzrokov za diskriminacijo koroških Slovencev.

V razpravi so opisane politično geografske in pokrajinske karakteristike s Slovenci poseljenega dela Koroške. Med drugim je omenjeno, da obmejne regije v primerjavi s preteklostjo ne predstavljajo več manj razvitih zaprtih področij; manjšine zaradi obvladavanja jezikov in kultur sosednih držav v fazi intenzivnejše industrializacije lahko opravljajo funkcijo kulturnega, gospodarskega in političnega povezovanja med narodi dveh ali

več držav. Ker pa avstrijske oblasti in družba to funkcijo Slovencev onemogočajo z različnimi oblikami diskriminacije, je to zavora pri gospodarskem razvoju narodnostno mešanega ozemlja in tudi pri razvoju in sodelovanju med državami v širšem evropskem prostoru.

Razprava prinaša tudi politično in pravno zgodovino koroških Slovencev od njihove naselitve v šestem stoletju do danes. Še posebej podrobno se ukvarja z obdobjem po prvi svetovni vojni, najbolj pa z obdobjem druge avstrijske republike, kjer omenja posamezne zakone, ki jih je sprejela Avstrija v zvezi z „reševanjem“ manjšinskega problema, ki pa v praksi prav tako pomenijo germanizacijske pritisk.

V delu, kjer je govora o narodnostni strukturi prebivalstva na Koroškem, posebej s številkami dokumentirano, razprava omenja manipulacije pri ljudskih štetjih, ki so

bile že v avstroogrski monarhiji zlorabljena na potvarjanje dejanskih narodnostnih razmer. Tudi polvorjeni statistični podatki služijo avstrijskim oblastem kot sredstvo za germanizacijo.

Avtorja se dotikata tudi sodobnih socioekonomskih procesov na Koroškem. Poudarjata veliko vlogo turizma in naraščajočo industrializacijo, kar ima za posledico hitro nazadovanje deleža kmečkega prebivalstva in spremembe na področju uprave in šolstva. Na koncu avtorja ugotavljata, da lahko danes določimo položaj manjšine v razmerju do večinskega naroda le skozi prizmo enakopravnosti v socialni in prostorski mobilnosti prebivalstva. Enakopravnost manjšine je lahko izražena samo z možnostjo reagiranja v njenem jeziku v celotnem življenjskem okolju, v vseh dejavnostih tako pri delu, izobraževanju, oskrbi, v upravi, rekreaciji in prometu, kot je to dano večinskemu narodu. Slovenci na Koroškem pa se danes oddaljujejo od enakopravnosti z večinskim narodom, ker so zapostavljeni na vseh področjih: v šolstvu, pri zaposlovanju, pri industrializaciji, v turizmu, pri socialni mobilnosti in v kulturi. Pa vendar se manjšina vse bolj organizirano in uspešno upira germanizaciji.

To je doslej verjetno najboljširnejša razprava o koroških Slovencih, ki je izšla v srbskem jeziku in je natisnjena v cirilici.

to zares redko rabljene besede in jih torej pri učenju ruskega jezika lahko „prekocimo“. In to, kar velja za ruski jezik, logično velja tudi za vsak drugi jezik.

Kako je na področju najbolj rabljenih besed? Prvih sto najbolj rabljenih besed predstavlja 40 % vsega besedila, prvih tisoč besed pa že 70 % vsega besedila. Kakih 9.000 besed srečujemo v tekstu najmanj desetkrat. Tako torej te besede predstavljajo več kot 90 % celotnega besedila, kar pomeni, da človeku, ki se uči ruskega jezika (in isto velja tudi za druge jezike) ni treba, da bi se učil in naučil vseh 40 tisoč različnih besed, pač pa mu je dovolj, da obvlada 10.000 besed z največjo frekventnostjo in bo razumel ves ogromen tekst obilnega milijona besed.

Matematika pa je nadalje še pokazala, da prvih tisoč besed iz besednjaka frekventnosti besed že krije 70 do 80 % celotnega besedila. To pomeni, da je dovolj, da se nekdo nauči razmeroma majhnega števila besed, seveda najbolj uporabljanih tisoč besed, in že bo „obvladal“ jezik, ker mu to poznavanje, ker mu znanje tisoč besed omogoča, da bo razumel 80 odstotkov celotnega besedila, v pogovornem jeziku pa celo 90 odstotkov, ker se v pogovornem jeziku po navadi ne uporabljajo mnoge knjižne besede.

Ugotovitve sojstskih strokovnjakov so vsekakor zanimive in imajo gotovo nekaj na sebi. Vendar pa taki računski rezultati seveda ne morejo biti edino veljavno merilo za ugotavljanje o znanju oziroma obvladovanju nekega jezika. Poleg tega bi moralo biti za tistega, ki tudi, da obvlada neki tuji jezik, povsem logično, da pozna tudi vsaj glavni del literature, napisane v tem jeziku. To pa so že prevelike zahteve celo za resničnega poliglota, torej človeka, ki kolikor toliko obvlada več jezikov.

Brez dvoma pa „merila“, ki so jih postavili v Sovjetski zvezi, prav gotovo zadostujejo za povprečno znanje in predvsem razumevanje nekega jezika, to se pravi za sporazumevanje v tem jeziku. Tako znanje je tudi povsem dovolj v smislu starega slovenskega pregovora, ki pravi: Kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš.

po takratnem vikarju v Št. Rupertu Nikolaju Weissu in bilo izročeno novo imenovanemu vikarju in komisarju v predmestju Beljaka Janezu Kristofu Semeniču.

Leta 1729 je ljubljanski škof Sigmund Feliks grof Schrottenbach vizitiral župnijo beljakega okrožja. Ob tej priliki se je bamberski vicedom v Wolfsbergu pritožil na dvorno pisarno v Gradcu zoper ljubljanskega škofa, da namerava birmati tudi v tistih farah, ki spadajo pod akvilejski patriarhat. V odgovoru na to pritožbo pa je vložil ljubljanski škof protipritožbo zoper zastopnika bamberske škofije, čes da je ta birmal farane župnije sv. Miklavža. Na to pritožbo odgovarja dvorna pisarna v Gradcu ljubljanskemu škofu grofu Schrottenbach dne 9. novembra 1729, da birmanje s strani zastopnika bamberskega škofa ne prejudicira pravice ljubljanskega škofa, ker so farani pripeljali svoje otroke prostovoljno k birmi.

Listinsko so ohranjeni podatki o potnih in drugih stroških, ki jih je imel ljubljanski škof v času svojega bivanja na Koroškem od 4. do 17. septembra 1729. Navedeno je tudi, kaj vse je prišlo pri pojedinah na mizo, med drugim vse vrste divjačine, od jerebic do gamsa.

Vikar Semenič je imel stalne spore z lastnikom grada Landskron oziroma njegovim oskrbnikom v zvezi s polaganjem cerkvenih računov, ker si je to gospodarstvo lastilo posebne pravice iz naslova odvetništva nad župnijo sv. Miklavža. Dne 20. marca 1731 poroča oskrbnik gospostva Landskron Jožef Anton Aichelberger v imenu lastnika tega gospostva grofa Dietrichsteina ljubljanskemu stolnemu kapitelju, da je vikar Semenič pri sestavljanju cerkvenih obračunov vrgel iz sobe gra-

Aktiva znašajo	639 f 45 kr 3 d
pasiva znašajo	618 f 58 kr
zapuščina znaša	20 f 47 kr 3 d

To zapuščino je potem prevzel brat pokojnega vikarja Gregor Nadloga z reverzom z dne 4. februarja 1723.

Pa tudi vikar Pisl ni dolgo služboval v Beljaku. Dne 19. junija 1725 je bilo premoženje župnije sv. Miklavža ponovno inventarizirano

Tisk in bombe

Nova dokumentacija o položaju na Koroškem

Slovenski informacijski in dokumentacijski center v Celovcu (Sindok) in Solidarnostni komite za pravice manjšin sta izdala dokumentacijo z naslovom „Die Kärntner Presse und die Bomben“. Za podlago dokumentaciji je služilo poročanje treh merodajnih koroških dnevnikov „Kärntner Tageszeitung“ (SPÖ), „Volkszeitung“ (ÖVP) in „Kleine Zeitung“ („neodvisen“) o bombnih atentatih, do katerih je prišlo na Koroškem v letih od 1972 do 1977.

Dokumentacija v zgoščenih oblikah na podlagi dobesednih citatov, povzetih iz tozadevnih poročil omenjenih listov, zelo prepričljivo opozarja na vlogo, ki jo igra merodajni koroški tisk pri oblikovanju javnega mnenja, in sicer ne v objektivnem, marveč v zelo enostranskem in pristranskem smislu, to je v izrazitem protimanjšinskem duhu. O tozadevni „praksi“ je obširno razpravljal že Robert Saxer v svoji analizi zadržanja koroškega tiska v takimenuvani „zadevi Warasch“. Sedanja publikacija je zanimiva dopolnitev, njena vrednost je predvsem v tem, da zajema daljše časovno obdobje ter upošteva večje število konkretnih dogodkov: namreč dvanaest atentatov tekem šestih let.

Čeprav se avtorji (namenoma) omejujejo le na najbolj potrebne povezovane opombe, je nova dokumentacija izredno informativna in prepričljiva, kajti navedeni citati iz treh dnevnikov so sami dovolj zgovorni. Na podlagi te „zgovornosti“ bo gotovo mnogo lažje razumeti, kakšni in zakaj takšni so vsi tisti pojavi, ki jih obsega danes splošno znani pojem „koroške stvarnosti“.

S tem, da odkriva vzroke in opozarja na krivdo, da je dokumentacija tudi pomemben prispevek k razstrupitvi koroškega ozračja, k odstranitvi predsodkov in s tem k ustvarjanju pogojev, ki bi omogočili stvarno in pravično reševanje manjšinskega vprašanja.

Srečanje slovenskih lutkarjev

Zveza kulturnih organizacij Slovenije prireja v dneh od 10. do 12. marca v Celju 8. srečanje slovenskih lutkarjev, ki bo — kakor že v prejšnjih letih — nudilo pregled raznovrstnosti slovenske ljubiteljske lutkovne dejavnosti. V okviru srečanja bo tudi strokovni posvet slovenskih lutkarjev, znan pod ime-

nom „Lutkarski kažiopot“, ki s svojo strokovnostjo in široko vsebinsko programsko zastavljenostjo predstavlja konkreten praktični seminar za lutkovne režiserje, strokovne mentorje, animatorje in igralce, saj jim bo nudil neposredno vzpodbudo za nadaljnje delo.

V dneh srečanja se bo v Celju odvijal bogat program lutkovnih predstav, ki ga bodo izvajale amaterske skupine (med njimi tudi dve iz Koroške), kot gostje pa bodo sodelovala tudi lutkovna gledališča iz Kranja, Maribora in Ljubljane.

V tem okviru se bosta — kakor že povedano — predstavili tudi dve skupini iz Koroške, in sicer v soboto 11. marca v dvorani Slovenskega ljudskega gledališča Celje: ob 9. uri bo lutkovna skupina Pavliha SPD „Biserica“ iz Celovca uprizorila komad „Rokomavhi“ (Martinkova-Belina), ob 11. uri pa bo lutkovna skupina Mlade lutke Koroške dijaške zveze iz Celovca gostovalo z „Užaljenim medvedkom“ Marjana Beline.

Skupno pa bo spored obsegal kar 17 predstav, tako da bo izbor dovolj pester in raznovrsten ter bo omogočil celovito podobo o delu in rezultatih na ljubiteljskem lutkovnem področju v minuli sezoni.

Letno srečanje

slovenskih društev v zahodni Evropi

Slovenci, ki so na začasnem delu v raznih državah zahodne Evrope, so tudi v krajih začasne naselitve ustanovili društva, kjer gojijo kulturno in družabno dejavnost. Enkrat v letu pa priredijo srečanje vseh teh društev, da navežejo medsebojne stike.

Letos bo že šest tako srečanje slovenskih društev v zahodni Evropi, in sicer ga bodo priredili v frankfurtskem predmestju Höchst, kjer bo organizator tamkajšnje slovensko društvo „Sava“. Srečanje bo v soboto 10. junija, posebnost tega „slovenskega dneva“ pa bo brez dvoma v tem, da bo RTV Ljubljana iz dvorane v Höchstu neposredno prenašala mladinsko oddajo „Spoznavajmo svet in domovino“, na kateri bosta predvidoma sodelovali skupini slovenskih šolarjev iz Frankfurtu in Münchena. Teden dni poprej pa bodo enako oddajo pripravili tudi na Švedskem, kjer bodo priredili „festival slovenske kulture“.

Kakor že v prejšnjih letih, bo na srečanju slovenskih društev sodeloval tudi znani plesno-zabavni ansambel iz Slovenije, ostali kulturni program pa bodo izvajala slovenska društva iz posameznih krajev in dežel zahodne Evrope.

DR. ANTON SVETINA

Prispevki k zgodovini Beljaka in okolice

Dne 13. februarja 1713 je župnišče pri sv. Miklavžu z vsemi pritlikinami že zopet popolnoma pogorelo. Vikar Moser je dne 31. decembra 1717 napravil obračun stroškov zidave župnišča, hleva in kozolca. Za župnišče je bilo izdanih 566 goldinarjev, za ostale zgradbe pa 559 goldinarjev. Zidava pogorelega župnišča je torej trajala več kot štiri leta. V zvezi z zidavo župnišča se je vikar Moser v pismu z dne 15. julija 1717 opravičeval ljubljanskemu stolnemu kapitelju, da za to leto ne more poslati letne dotacije, ker še ta ne bo zadostovala za stroške zidave.

Vikar Kristijan Franc Moser je v začetku leta 1720 umrl. Njegovi dedinji sta bili Sabina Moser, žena Vida Moserja, podložnika ženskega samostana v Št. Jurju (St. Georgen am Längsee), in njena hčerka Marija. Dne 19. 6. 1722 izstavi Sabina Moser v imenu svoje hčerke Marije kot glavne dedinje reverz o prejemu dediščine v znesku 133 goldinarjev 26 krajcerjev in 2 denarijev in o prejemu 30 goldinarjev, ki jih je pokojni zapustil njej, skupaj 163 f 26 kr 2 d; ker je Sabina Moser nevedša pisanja, sta ta reverz podpisala in pečatila Jurij Conrath, meščan in barvar na črno ter Ignacij Reichman, meščan in gostilničar tu v spodnjem predmestju (untere Vorstadt). Beljaci so torej nazivali predmestje na levem bregu Drave „spodnje predmestje“.

Ljubljanski stolni kapitelj je imenoval za naslednika Kristijana Franca Moserja magistra Simona Jožefa Nadloga, ki pa tudi ni bil dolgo

15

ščinskega pisarja, ki bi moral predsedovati temu sestanku, pometal je vse spise iz mize ter vzel cerkvene ključe staremu cerkovniku in jih izročil novemu cerkovniku kljub temu, da je že več kot 200 let običaj, da izročajo gospospe odvetniki cerkvene ključe cerkovnikom. Starega cerkovnika je tudi zmerjal z žaljivimi besedami. Tej vlogi je oskrbnik Aichelberger priložil potrdilo cerkvenih ključarjev cerkve sv. Miklavža, ki sta potrdila, da je na sestankih o polaganju cerkvenih računov imelo prednost pri vodstvu teh sestankov pred župnikom vedno gospostvo, ki je izvrševalo pravico odvetništva in da je to gospostvo izročalo župniku tudi cerkvene ključe.

Leta 1729 je prošil za službo cerkovnika in učitelja pri Šmiklavžu Janez Mihor, ki je bil dosedaj 13 let v službi pri nadduhovniku v Beljaku. Njegovo prošnjo priporočajo 17. decembra 1729 oskrbnik gospostva Landskron Jožef Anton Aichelberg in oba cerkvena ključarja, ki so izjavili, naj se prošnja Mihorja upošteva, če je sedanji cerkovnik Matej Osterbizer nesposoben. Ko pa je vikar Semenič 17. marca 1731 izročil cerkvene ključe novemu cerkovniku in učitelju, se je oskrbnik Aichelberger zoper ta korak vikarja ponovno pritožil na stolni kapitelj v Ljubljano.

Leta 1730 sta cerkvena ključarja župnije sv. Miklavža izdala potrdilo, da je bratovščina srca Jezusovega pri Šmiklavški cerkvi posodila tej cerkvi znesek 301 goldinar 7 krajcarjev in sicer leta 1723 103 f 20 kr za zidavo stolpa, leta 1725 167 f 47 kr za nabavo malega zvonca in leta 1729 30 f za izdatke, ki jih je cerkev imela, ko je škof vizitiral župnijo.

(Dalje v prihodnji številki)

VELIKA MANIFESTACIJA ZADRUŽNIŠTVA

Minulo soboto 25. februarja je bil Rož središče mogočnega smučarskega dogajanja. V Šentjanžu je bilo namreč tekmovanje smučarjev kmetijcev z naslovom „5. Agroski 1978“. Prireditelj letošnjega srečanja je bila Zveza slovenskih zadrug v Celovcu, za izvedbo tekmovanja na šentjanških Rutah pa je poskrbela domače Športno društvo Šentjanž v Rožu.

„Agroski“ je že tradicionalna prireditelj kmetijcev Slovenije. Lan-

v deželi. Župan Baurecht ni pozabil pohvaliti policije, ki je tako vzorno urejevala promet v Šentjanžu. Dr. Zwitter je med kosilom zavzel stališče k tem izjavam in dejal, da ga veseli da sta župana govorila slovensko, vendar je opozoril, da te idile, ki je bila nakazana, v resnici ni in da se ustvarjajo napačni vtisi. Komaj dva dni poprej je pliberški župan na občinski seji na iznašanje slovenskega odbornika, ki je govoril slovensko, odgovoril — ne

policija hoče naprtiti krivdo, da so se uprli državni oblasti. V resnici so se poslužili samo demokratičnih sredstev, nakar je policija s silo ukrepala proti njim. Cel avstrijsko ustavno sodišče je ugotovilo, da so v večini primerov varnostni organi s svojim ravnanjem kršili avstrijske zakone in ustavo in s tem tudi mednarodno konvencijo.

Zvečer ob priložnosti razdelitve nagrad, je predsednik Zadružne zveze Slovenije Andrej Petelin v

Tekmovalci in publika napeto zasledujejo objavo rezultatov

Pokalni čakajo na najboljšo tekmovalce

skega tekmovanja v Kranjski gori se je udeležila tudi skupina koroških slovenskih zadruženikov. Leto je prevzela organizacijo letošnjega srečanja na Koroškem, kamor je poleg domačinov povabila tudi udeležence iz Slovenije ter Furlanije-Juljske krajine.

Medtem ko so se v Šentjanžu merili v smučarskih disciplinah, pa je v Bilčovsu zasedal častni odbor 5. Agroski 1978, katerega so sestavljali gospodarski in politični predstavniki Slovenije, predsednika obeh slovenskih osrednjih organizacij na Koroškem, dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Gril, šentjanški in bilčovski župan Olhmar Baurecht in Hanzi Ogris ter predsednik Športnega društva Šentjanž dr. Partl Tomi.

Častne goste sta v slovenskem jeziku pozdravila že prej omenjena župana. Pohvalila sta potek lepo organizirane smučarske prireditve in prijetno vzdušje, ki vlada

morem se baviti s to zadevo, ker ne razumem tega jezika. To se je zgodilo v občini, kjer je občinski odbor pred leti slovesno sklenil, da prizna slovenski jezik za enako-

Slovensko prosvetno društvo „Obir“ na Obirskem vabi na

IZLET V PLANICO

v nedeljo, dne 19. marca 1978
Ogledali si bomo smučarske skoke na 120-metrski skalnici.
Odhod bomo še sporočili.

Prijave sprejemajo: Berti Furijan, HP Železna Kapla, tel. 231; šola na Obirskem, tel. 261 02; gostilna Kovač na Obirskem, telefon 261 12

pravnega z nemškim. Nadalje je dr. Zwitter naglasil, da nad 30 koroških Slovencev čaka na proces, ker jim

svojem nagovoru navzoče tekmovalce, ki so bili po večini iz Slovenije, opozoril, da se nahajajo na listih lileh, kjer je bila pred več kot sto leti (1872. leta) ustanovljena prva kmečka kreditna zadruga v cesarsko-kraljevski Avstroogrski. Njegova izvajanja je še dopolnil podpredsednik ZSZ dr. Mirt Zwitter, ki je svoja izvajanja nato zaključil z besedami — kakor smo v preteklosti bili zvesti zadruženstvu, tako mu bomo tudi v bodoče. To mogočno srečanje smučarjev kmetijcev je pri prebivalstvu zapustilo globok in prijeten vtis, saj marsikdo ni pričakoval oziroma ni vedel, da se znajo tudi kmetijci tako masovno športno udeleževati. Poleg tega pa z veseljem lahko ugotovimo, da je bil namen tega srečanja — utrditi že obstoječe in ustvariti nove možnosti poslovnega sodelovanja, izmenjava izkušenj in boljše poznavanje naših koroških problemov — vsekakor dosežen.

Prežihov večer

Deset dni po slovenskem kulturnem prazniku se 18. februarja spominjamo smrti enega največjih koroških besednih ustvarjalcev, ki je prehodil „težavno pot od paše in pluga do fužin in strojev, pot našega človeka od kmečkega pastirčka do delavca, od delavca do zavednega socialista in borca za bodočnost.“ (O. Zupančič o Vorancu).

Njemu v čast sta Klub Prežihov Voranc in SPD „Bisernica“ v Celovcu priredila minuli teden Prežihov večer v prostorih kluba, ki je poimenovan po Prežihu, monodramo „Svetneči Gašper“, ki jo je zasnoval

inž. Mitja Šipek iz Raven na Koroškem po motivih Prežihove novele „Pot na klop“.

Obiskovalcem, ki so napolnili klub, je sprva spregovoril prof. Janez Mrdavšič, predsednik Kulturne skupnosti iz Raven. Poudaril je pomen Prežihove kot bojevnik za „pot k soncu“. V Ravnah so njemu v čast priredili „Prežihove dneve“, na katerih se je razvrstilo preko 50 kulturnih prireditelj, višek praznovanja pa je bila prireditev „Od Pliberka do Traberka“, ki je izzvenela kot manifestacija koroške pesmi.

Nato pa je dr. Mirko Messner osvetlil v zelo zanimivem uvodu trdo življenjsko pot Lovra Kuharja — Prežihove, pot, ki ga je vodila vse prej po senčnih, kot sončnih grebenih življenja.

Prikaz igralske kreacije inž. Mitja Šipka v monodrami „Svetneči Gašper“ je bil igralsko hvale vreden, saj je žel buren aplavz, zame osebnost pa je ostal nekje na ravni poizkusa. Ne bi rad kratil trud in vzajemnost Šipkovega idealizma, ampak njegova dramska obdelava gotovo ne zadošča Prežihovi izpovedi v gledališkem smislu. V dialogu pisane novele se na tak način gotovo ne da monološko dramtizirati, kajti nemogoče je enemu samemu igralcu teatrsko upri-

riti „dialog“. Tako je ostala „monodrama“ po sili razmer neka mešanica radijske igre in dramskega prikaza. Na eni strani opisno razlaganje okoliščin preko magnetofonskega traku, na drugi strani pa (magnetofonu odgovarjajoča) monološka izpoved Svetnečega Gašperja. Takšna dramtizacija pa tudi ne more biti igralcu podlaga za izpoved v obliki monodramatskega igralskega izživljanja, ker v scenski kompoziciji igralec obvisi v praznini, saj mu edino igralsko pomagalo za mizansceni ostane le stol, pa še tisti naj bi predstavljal klop. Če bi hotel ustvariti čisto monodramo, pa bi moral poseči tudi v Prežihov „govorjeni tekst“, kar pa bi še manj ustrezalo namenu. Kljub mojim kritičnim pripombam iz gledališkega vidika pa moramo vsako takšno stvaritev odobravati, izvajalcu in organizatorju pa velja iskrena zahvala.

MarS

Lutkovna skupina KDZ „Mlade lutke“ vabi na lutkovno predstavo Marjana Beline

UŽALJENI MEDVEDEK

ki bo v nedeljo 5. marca 1978 ob 11. uri po maši pri Taverju na Radišah.

Prireditelj SPD Radiše

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi na

sklopično predavanje o LUŽIŠKIH SRBIH

ki bo v nedeljo 12. marca 1978 ob 14.30 uri v društveni sobi v Borovljah.

Predavatelj: dr. Pavel Apovnik in Hanzi Weiss

Prisrčno vabljeni!

V okviru proslave mednarodnega dneva žena vabimo na

občni zbor

ZVEZE SLOVENSkih ŽENA

ki bo v soboto 11. marca 1978 ob 13.30 uri v dijaškem domu ŠSD v Celovcu, Tarviser Straže 16.

Na dnevnem redu so poročila, volitve novega odbora in drugo. Občni zbor bo po stari tradiciji potekal v znamenju MEDNARODNEGA DNEVA ŽENA.

Slovenske žene, matere in starejša dekleta prisrčno vabljeni!

ZVEZA SLOVENSkih ŽENA

KKZ praznovala

Minulo nedeljo je Krščanska kulturna zveza vabila na osrednji koncert „Koroška poje“, s katerim je praznovala ustanovitev Slovenske krščanske socialne zveze leta 1908. Istočasno naj bi ta proslava predstavljala tudi 70. obletnico Krščanske kulturne zveze. V domu glasbe v Celovcu so se zbrali ljudje iz vseh predelov Roža, Podjune in Zile, ki so do zadnjega kotička napolnili dvorano, okrog 150 ljudi pa je moralo celo ostati pred zaprtimi vrati, ker predpisi ne dovoljujejo večjega števila obiskovalcev v dvorani.

Pozdrav in dobrodošlico vsem prisilecem je izrekel predsednik KKZ Lovro Kasl. Med častnimi gosti je pozdravil tudi deželnega glavarja Wagnerja, škofa dr. Köstnerja, generalnega konzula SFRJ v Celovcu Milana Šamca, celovškega župana Guggenbergerja, predsednika ZSO dr. Francija Zwitterja in predsednika SPZ Valentina Polanška ter številne druge osebnosti.

V pozdravnih besedah je razložil pomen kulturne ustvarjalnosti koroških Slovencev, poslanstvo KKZ in vseh krajevnih društev kot ustvarjalnega faktorja ljudske kulture. V nemškem delu govora je posebej poudaril: „... od štetja do štetja številčno zmeraj bolj zdecimirana narodnostna skupnost Slovencev vsem napovedim umiranja navkljub še vedno živi in bo še živel!“ Cankarjev berač z belo krikantem v gumbnici je kljub revnosti bogat po svoji kulturi. Zahvalil se je vsem društvom in prosvetašem za njihovo vnemo, delo in zvestobo do slovenske besede in pesmi, ki so tako postali steber slovenstva po naših vaseh.

V dolgem sporedu nastopajočih pevskih zborov in ansamblov je zadonela slovenska pesem. Nastope vseh dvojseljih skupin je povezoval prof. Zerzer. Kljub triurni prireditvi je bila publika navdušena in se zahvalila z burnim aplavzom.

Poleg petja tudi šport

V soboto, dne 25. februarja se je mešani pevski zbor Podjuna SPD „Edinost“ iz Pliberka zbral pri „Najbržu“ ob vznožju Pece z precej drugačnim namenom, kot pa takrat, ko se zberejo pri vajah. Zbrali so se, čeprav seveda ne vsi, pa kljub temu veliko, da se med seboj pomerijo tudi v športu. Tekmovali so v veleslalomu razdeljeni v tri skupine: moški, ženske in gostje. Čeprav bi lahko rekli, da so bolj plavali, kot smučali, saj se je sneg že pošteno talil in poleg vsega je še deževalo, je kljub temu bilo kar dosti dobrega smuka in seveda tudi veselja.

Med ženskami je prvo mesto zasedla gospodična Grm Klavdija, drugo gospa Mak Jožica in tretje gospa Grm Marta. Med moškimi je bila seveda konkurenca nekoliko večja, čeprav ne trdimo s tem, da ženske niso borbene. Prvo mesto med moškimi je zasedel Mak Friedl, drugo Mandl Šorš in tretje Grm Robert. Četrty je bil Ižep Hanza in peti Logar Jakob. Kot gostje pa so sodelovali predsednik SPD „Edinost“ iz Pliberka, ki je zasedel celo 14. mesto, potem družina Kralj, posebno gospa Kralj se je kar dobro odrezala, saj je bila sedma, peti je bil Juwan Walter, četrti Maček Albin, tretja Leitgeb Monika, drugi Sigfrid Opetnik in prva Leitgeb Erika.

Med pokali, ki so jih darovale organizacije in privatniki je bil tudi pokal „Slovenskega vestnika“.

Takšne in podobne akcije med kulturnimi delavci in ustvarjalci so zelo pozitivne, saj v sproščenem vzdušju povezujejo ljudi in jim dajejo možnosti boljšega spoznavanja med seboj.

Folti Goričnik - 50-letnik

Pred dnevi je Folti Goričnik iz Glinj obhajal svoj 50. življenjski jubilej.

Našega jubilanta poznamo kot človeka, ki se je posvetil knjigam s številnimi, skratka knjigovodstvu. Za to vedo si je pridobil potrebno znanje v zadružni šoli v Sloveniji. Poleg tega je tudi odbornik domače posojilnice. Njegovo življenje je torej izpolnjeno s številnimi in s skrbjo, kako naj se gospodarji, da bi bili vsi prizadeti zadovoljni. Naj še omenimo, da je Folti neke vrste posebnost, to predvsem zato, ker je bil v življenju prikrajšan kar za 38 rojstnih dnevov — imel jih je samo 12; rodil se je namreč 29. februarja.

Foltiju Goričniku ob njegovem prazniku iskreno čestitamo z željo, da bi bil zdrav in vesel ter še naprej tako prizadeven kot doslej.

Koschier Tevžej 50-LETNIK

Včeraj je Koschier Tevžej iz Škofič obhajal svojo petdesetletnico. Takoj po vojni se je kot 17-letni mladenič vključil v obnovo kulturnega in političnega življenja našega kraja in bil med prvimi ko je šlo za obnovo pevskega in tamburaškega zbora. V pevskem zboru SPD „Edinost“ sodeluje še danes, v društvu pa ima že 15 let funkcijo podpredsednika. Tudi v domači posojilnici je zelo aktiven, tako da je bil od Zveze slovenskih zadrug odlikovan s srebrnim priznanjem. Poleg tega pa je še podpredsednik posojilnice. Njegovo življenje je tesno povezano z borbo našega človeka, za dosego pravice, ki so nam zajamčene v državnih pogodbah. Ob njegovem prazniku mu iskreno čestitamo domači prosvetaši in zadružniki z željo, da bi bil še naprej tako aktiven in mu kličejo — na mnoga leta. Številnim čestitkam se pridružujeta tudi uredništvo in uprava Slovenskega vestnika.

Občinska seja v Pliberku

V četrtek 23. februarja je bila v Pliberku občinska seja, ki je potekala razburljivo, še posebno, ko je bila na programu točka 7 — namestitve nove pisarniške pomoči. Ta točka je izzvala burno debato, ker se po mnenju Enotne liste ostale frakcije (ÖVP, SPÖ in FPÖ-Heimatliste) niso držale sklepa z dne 14. novembra 1977.

Mestni svet občine Pliberk je tedaj sklenil, da se bo nastavilo novo pisarniško moč, ki naj bi imela zaključeno trgovsko šolo. Toda že razpis je bil proti imenovanemu sklepu, ker je vseboval omejitve, da mora dolžna oseba imeti za seboj že odsluženi vojaški rok. Pravočasno sta se nato prijavila dva interesenta iz občine Pliberk in sicer Vinko Kušej in Ewald Woschitz. Precej pozneje po določenem roku pa so se še prijavili drugi. Vsi razen Kušaja pa ne odgovarjajo določilom sklepa občinskega sveta, ker niso obsolventi trgovske šole. Kljub temu je občinski svet proti glasovom Enotne liste sprejel kandidata, ki ne odgovarja sklepu mestnega sveta. Občani se sedaj upravičeno sprašujejo ali morda Vinko Kušej zato ne bo nameščen, pa čeprav ima on edini pogoj za namestitev, ker je Slovenec? To vprašanje se nujno vsiljuje, če se zamislimo kako je potekalo glasovanje. Enotna lista razmišlja o ničnostni pritožbi.

Tudi v ostalem je občinska seja potekala burno. Že uvodoma, ko je v slovenščini govoril občinski odbornik EL Jože Partl je s strani ÖVP-jevske frakcije prišlo do samovšečnih komentarjev. V nadaljnjih razpravah pa so nekateri odborniki hoteli ali nehoti napačno tolmačiti (posebno Ošmavc, ÖVP) izvajanja občinskega odbornika Partla, tako da je bil le-ta prisiljen v nemiščini korigirati tolmačenja takojimenovanih nemško govorečih

odbornikov. EL je predvsem kritizirala odnos koalicijskih strank do EL, ker so le tri dni pred sejo predložile proračun za leto 1978, češ, tako Partl: „sprejmi ali ne, mi smo si edinili“. Enotna lista je nato glasovala proti proračunu, ki je bil po besedah mestnega svetnika Valentina Vavtija, najrevnejši v zadnjih štirinajstih letih.

FPÖ odbornik Potočnik je vehementno zagovarjal razpustitev enozrednih šol, konkretno v Šmarjeti, češ da so povezane s prevelikimi stroški. Frakcijski vodja EL Kert Mirko je temu oporekal, ker bi bila to za tamošnje prebivalstvo neprecenljiva škoda. Omenil je, da imajo

že sedaj otroci do šole po eno uro hoda in to bi se potem še poslabšalo, kar je seveda za sedemletne otroke prehud napor.

V splošnem je pa tudi ta seja pokazala, da je nemogoče enopravno uporabljati slovenščino in da so manjšinski zakoni v sedanjih obliki samo farsa. Vprašujemo se, ali se more župan postaviti na stališče, da ne razume slovenščine in s tem ignorirati predloge v slovenščini. Treba bi bilo preučiti, ali ne bi bilo bolje, da bi v bodoče volili župane, ki razumejo oba jezika. Ta neprijetna zadeva ni le mučna za Slovence, marveč tudi za župana, ki tako ne more polno zadovoljiti vseh občanov. Na račun nekaterih odbornikov pa glede slovenščine gre upravičena kritika, da so obdarjeni s precejšno mero nedoraslosti in primitivnosti.

Ohranili jo bomo v častnem spominu

V petek 17. februarja smo spremili k zadnjemu počitku na rožeško pokopališče Janah Mojcejo z Reke pri Šentjakobu v Rožu. Umrli je v 94. letu starosti.

Janah Mojcejo, ki izvira iz znane Strelčeve družine z Reke, poznamo kot ženo, katero bi si morali vzeti vsi za zgled, ženo, ki je zlasti v zadnji vojni pokazala velik pogum in neizmerno ljubezen do zatiranih in tistih, ki so se uprli krvemu Hitlerjevemu režimu. Borcem proti fašizmu je namreč nudila vso pomoč, saj jim je bila prava partizanska mamica. Rada in s ponosom se je spominjala tistih časov, ko je vsegala svoje življenje. Pri njej so namreč v tistih hudih časih našli zavetje partizanov, med njimi inž. Pavel Žavcer-Matjaž, Pavel Bajžel in drugi. Kadar

so bili ti nekdanji borci na Koroškem, so se oglasili pri Mojceji in malo popunali. Rada se je odzvala njihovemu povelju in jih čestokrat obiskala v Sloveniji. Razmerje med njimi je bilo kot med materjo in sinovi. Smrt Janahove Mojceje ni samo velik udarec za njeno hčerko Marico z možem in vnuki, temveč za vse, ki smo jo poznali, zlasti kot že omenjeno tudi za nekdanje borce, ki ji te pomoči v najhujši sili, ne bodo nikdar pozabili.

Sploh je bila Mojcej kakor se to tako lepo pravi, dobrota v osebi. Po vojni zlasti ko je začela delovati slovenska gimnazija v Celovcu, je del svojih prihrankov darovala dijakom. Vse svoje življenje je samo delala, ne da bi zato pričakovala kakšne zahvale. Na njena stara leta, saj je imela že deseti križ na rami, pa je živela srečna pri svoji hčerki Marici (ki niti ni prava hčerka, bila je namreč posvojena). Naj še povemo, da je rajna Mojcej mnogo brala — knjige in časopise in tako bila vedno na tekočem o položaju naše narodne skupnosti na Koroškem. S smrtjo Janahove Mojceje smo zgubili človeka, katerega lik je tako svetel in čist, da ga je le težko najti med nami. Poskušajmo jo posnemati.

Pogrebni obred je opravil rožeški župnik Niko Marktl, ki v poslovnem govoru ni pozabil omeniti njene srčnosti v zadnji vojni. Od pokojne so se poslovili tudi domači pevci in ji tako izkazali poslednjo čast. Pokojno Janahovo Mojcejo bomo ohranili v častnem spominu, globoko prizadeti hčerki Marici z možem, vnukom in vnukinjami izrekamo naše globoko sožalje.

85 let organiziranega planinstva med Slovenci

Slovenski planinci v matični deželi in v zamejstvu obhajajo letos kar tri mogočne planinske jubileje — 200-letnico prvega pristopa na Triglav, 85-letnico obstoja Slovenskega planinskega društva in 30-letnico Planinske zveze Slovenije.

Uvodna prireditev v letošnje planinske jubileje je bila v ponedeljek, 27. februarja. Z njo so slovenski planinci obhajali 85-letnico organiziranega planinstva med Slovenci. V zvezi s tem dogodkom je bila v unionski dvorani v Ljubljani slavnostna akademija, katere so se poleg številnih zastopnikov planinskih društev iz matične dežele Slovenije in zamejstva, udeležili tudi najvišji politični predstavniki SR Slovenije.

V okviru te jubilejne proslave je bil pripravljen pester kulturni spored z godbo, petjem in recitacijami (recital je Ladko Korošec). Te jubilejne proslave oziroma slavnostne prireditve v Ljubljani so se udeležili tudi štirje predstavniki Slovenskega planinskega društva v Celovcu. Ob tej priložnosti naj še omenimo, da bo tudi ta naša planinska organizacija letos obhajala jubilej — 25-letnico svojega obstoja.

Bilčovs

Niso se še posušile solze žalosti za našim rajnim Jančičevim Tomijem, ki je pred meseci umrl na posledicah prometne nesreče in že je smrt ponovno obiskala Jančičevo družino v Pugaradu in si izbrala za žrtev Tomijevega očeta Tomaža Lesjaka. Bil je sicer že bolan ob Tomijevem pogrebu, tako da se ga ni mogel udeležiti. Nismo mislili, da bo njegova pot v večnost sledila tako hitro za sinom. Težko prizadeta mati je v kratkem času zgubila sina in moža. Res čudno, kako težki udarci doletijo nekatero družino.

V soboto 22. februarja smo rajnega Tomaža Lesjaka ob veliki udeležbi pogrebcev spremili na novo pokopališče v Bilčovsu, kjer je v bližini svojega sina našel svoje poslednje počivališče. Na domu in ob odprtem grobu so rajnemu v slovo zapeli naši domači pevci. Pokojni je bil zvest potomec svojih prednikov in takšni so tudi njegovi nasledniki. Težko prizadeti družini izrekamo naše globoko sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjunu vabi na

REDNI OBČNI ZBOR

ki bo v nedeljo 5. marca ob 19. uri pri Voglu v Št. Primožu. Po občnem zboru bo SPZ predvajala film po istimenskem romanu Miška Kranjca „Povest o dobrih ljudeh“

Sejem „Gast 78“ tokrat še posebno privlačen

10. jubilejni sejem gastronomije in turizma „Gast 78“, ki bo prihodnji petek, 11. marca na celovškem razstavišču odprl svoja vrata in bo trajal do 19. marca; bo dal primerne impulze turističnemu in gastronomskemu gospodarstvu naše dežele in pa tudi drugim sosednjim deželam. Obisk sejma toplo priporočamo.

JANEZ ŠVAJNCER

Pridi k potoku

„Pikra si danes. Špela, povej mi iskreno. Mar meniš, da te nalašč povsod vključujemo? Midva sva najdalj časa na šoli. Kaj to pomeni? Izkušnost prednjači. Ti si moja namestnica in soodločaš kakor jaz...“

Marsikdaj bi ti najraje predal svoje posle. Priznaj mi, da sem od vseh najbolj izpostavljen. Na prepihu. Zmeraj me najdejo prvega...“

Na koga naj bi se sicer obrnil, če ne nate?...“

Kolektiv je mlad. Tudi čudaški. Vsaj kar zadeva Gregorja Šipka. Ze samo z njim imam dovolj opravka, a ga ne umirim...“

Kako rad bi si kdaj pa kdaj odpočil. Zmeraj manj upanja imam, da se mi bo izpolnila velika želja in bom nekega dne lahko rekel: obrnite se na tega in tega...“

Ponudil sem ti ravnateljstvo. Odklonila si. Več nisem mogel storiti, nekdo mora opravljati dolžnosti ravnatelja.“

Štefka Vranc in Marica Celec sta se spogledovali, Špela Hreščak je molče vstala in vzela papir, ki ji ga je ponudil ravnatelj. Vtem se je oglašil zvonec in dekleti sta odšli iz zbornice.

„Počakaj še malo,“ je rekel brezbarvno ravnatelj Gvido Zorec.

Špela Hreščak je obstala z dnevnikom pod pazduho. „Mnogokrat sem premišljal in še ne bom nehal. Iščem svojega naslednika. Vsako uro se lahko pripeti, da se bom odločil in sporočil občini, da odstopam s svojega položaja.“

„Tovariš ravnatelj, zakaj te lomi obup? Od mene pričakuješ, da ti pomagam, sam omahuješ. Nimaš razloga, da odstopiš. Tudi ti si občutljiv kot me, učiteljice. Zato toliko manj razumem, kako da se ne moreš vživeti v naš položaj. Sam

si učil dovolj dolgo in prihajal iz zbornice v razred in obratno. Bil si na boljšem kot jaz.“

„Nikakor ne. Dolžnosti so enako razdeljene, ne glede na moškega ali ženske.“

„Navidezno. Kako je to varljivo! Moški je vendarle na boljšem kot ženska. Rekla bi, da se laže vživi in laže preneseno enoličnost...“

Ta nenehna umska napetost utruja. Nam je drugače kot delavkam za stroji. Resda je njihovo delo fizično naporno, morajo biti tudi pazljive, da ne pride do okvare na stroju in do osebne nesreče. Toda jaz kot učiteljica delam nenehno z živimi bitji. Biti moram zbrana in pretehati vsako besedo...“

Odgovarjam za mladega človeka. Od mene je odvisno, kako ga bom znala pripraviti za poznejše življenje. Lahko ga obdržim pokonci, lahko ga pripeljem na rob, kjer se bo le stežka ujel na noge. Spodrsne mu po moji krivdi in nikoli več ne vstane pokonci.“

„Dramatiziraš,“ je mirno rekel ravnatelj Gvido Zorec.

„Ugotavljam dejstva,“ je prizadeto menila Špela Hreščak. „Boli me, da je poklic učitelja premalo cenjen. Ali moja trditev ni že dovolj dokazana s tem, da se tako malo fantov odloča za učiteljske?“

„Gregor Šipek je med nami. Si ga prezrla? Morda celo odpisala, ker je začetnik?“

„On je le eden izmed njih. Prav je, da si ga omenil. Kakor je vetrnjak, tako je tudi po svoje zanimiv. V njem vidim predstavnika rodu, ki prihaja za nami...“

Tuj mi je njegov način vedenja, vendar ga sprejemam takšnega, kot je. Spominja me na čas, ki sem ga že preživela. Morda je še preblizu ali vsaj sama ne dojamem in nočem priznati, da sem sedanja. Gledam sebe nekdanjo in si želim tistega, kar je minilo.

Najbrž nisem bila mnogo drugačna ko Gregor Šipek. Tudi ti ne, tovariš ravnatelj...“

Bojimo se priznati, sram nas je, da bi sploh upali pomisliti, da smo bili nekoč njemu podobni. Nabiramo si kile in lezemo narazen. Nekje se morajo poznati tiste tone hrane, ki smo jo pospravili. Tudi to je pripisati občutljivosti.

Izšel je Mladi rod

Izšla je številka 7—8 Mladega roda za meseca marec in april. Kot je bilo pričakovati, je vsebina Mladega roda tokrat posvečena najlepšemu letnemu času — vigradi. Tudi pestro narisana naslovna stran — avtor risbe je Schest Stanko iz Pliberka — ki predstavlja dva otroka, ki nabirata cvetlice, je ljubeč in privlačen uvod v tematiko te številke. Poleg obeh stalnih rubrik „Domoznanski sestavki“ in „Novice iz narave“, kateri prijata Milena Pipp in Marta Velik bodo mladi bralci lahko spet izbirali med dolgo vrsto zanimivih in poučnih spisov, v katerih se bodo srečevali s posebnostmi naše ožje domovine (Šentjakob — včeraj in danes) in se prepričano seznanjali z lepoto našega materinega jezika.

Tudi pri tej številki Mladega roda nas spet prijetno preseneči veliko število domačih sodelavcev iz vrst učiteljev in pa tudi šolarjev. Slednji poleg spisov prispevajo tudi posrečene risbe in tako pomagajo še bolj popestriti svoj šolski list. Lepa popestritev so seveda tudi uganke, križanke, rebusi itd., ki so hkrati tudi privlačna snov za naše bistroglove šolarje.

Uredništvo ponovno opozarja cenjene bralce „Mladega roda“ na „likovni natečaj, katerega je razpisalo v zadnji številki. Mladi umetniki pošljite vaše risbe do 15. marca na uredništvo.“

Ker je Mladi rod zanimiv in privlačen tudi za odrasle, ga priporočamo tudi tej generaciji. Dvojna številka Mladega roda namreč stane 10 šilingov; naročila je treba poslati na naslov: Mladi rod, poštni predal 45, 9021 Klagenfurt-Celovec.

Moti nas vsaka malenkost na njem. Če se naglo zavrti na petah sredi zbornice, mu to štejem za največji in neodpustljiv greh. V resnici mu to omogočijo zdrava in mlada leta. Oponašajva ga! Kaj bova spoznala? Če že nič drugega, vsaj to, da bova čutila telesno bolečino. Usek v križu, nategnjena mišica, zbadanje v ušesih.“

„Dovolj, da te prekinem. Tvoje ugotovitve so točne. Prav zaradi tega je pred nama večja odgovornost. Človek in narava imata svoje zakonitosti...“

Ko bo Gregor Šipek v najinih letih, bo gotovo strmela nad njimi, ki bodo prihajali za njim, kakor se zdaj dogaja nama v odnosu do njega. Prizadene me njegova odrezanost, vsekakor.

Postal sem krotitelj samega sebe. Tako mi je, kadar mu moram kaj povedati...“

Samo službeno ga obravnavam in ne čutim potrebe, da bi odkrival njegovo zasebnost. Vendar ne morem ostati popolnoma nebrizen. Opazujem ga in bojim se, da se bo spozabil. Prepovedati mu ne morem, ni mi pa vseč, da zahaja v točilnico.“

„Priložnost dela tatu.“

„Pusti to. Tista dva vinjaka, ki sta ga zadnjič vrgla, da je zadržal za mizo v razredu, sta mu bila le pretveza za izgovor. Na svoje oči sem videl prazno steklenico na dvorišču. On jo je zagnal skozi okno. Vihravec! Od drugih zahteva čistočo, sam pa povzroča nered.“

Kako naj se šolarji zgledujejo po njem?...“

Na srečo je videla letečo steklenico le tvoja hči Vidka. Majhna je, kar še ne pomeni, da odrasel pred njo lahko uganja neumnosti...“

Igrala se je s steklenico. Ko sem se ji približal in vprašal, kdo ji jo je dal, je rekla, da je priletela od tam gori. Pogledal sem za njeno roko, ki je kazala naravnost na okno, za katerim prebiva naš mladi učitelj.“

„Nič mi ni povedala.“

„Slučajno sem zvedel. Nisem ga še prijel, hranim za rezervo.“

Špela Hreščak je viselo na jeziku. Ali naj bi ravnatelju

Predstavljamo

SATURNUS

Delovna organizacija Saturnus v Ljubljani je sestavljena iz treh temeljnih organizacij združenega dela in predstavlja najstarejšega jugoslovenskega proizvajalca kovinske

embalaže, ki pod tem imenom posluje že od leta 1921. Saturnus proizvaja eno petino celotne proizvodnje kovinske embalaže v Jugoslaviji.

V Evropi pa je Saturnus bolj poznan kot eden največjih proizvajalcev svetlobne opreme za motorna vozila. S proizvodnjo treh milijonov žarometov in sedem milijonov svetilk sodi med nekaj najbolj renomiranih proizvajalcev te opreme na svetu.

Saturnus zadovoljuje potrebe jugoslovenske avtomobilne industrije s kompletnim programom svetlobne opreme za osebne avtomobile Zastava, TAS, Cimos in za kamione TAM, FAP ter za industrijo traktorjev in avtobusov. Prav tako pa Saturnus predstavlja pomembnega dobavitelja svetlobne opreme, predvsem žarometov, avtomobilskim gigantom, kot so Volkswagenwerk AG, Automobiles Peugeot, Chrysler France (Simca), Automobiles Citroen in KAMAZ (Kamski avtomobilski zavod v ZSSR).

Od tujih kupcev je najpomembnejši Volkswagen, saj ima vsako drugo njegovo vozilo Golf, ki pride z montažnih trakov v Wolfsburgu, vgrajen par žarometov Saturnus.

Podobno velja ja KAMAZ, za tovornjake, ki prihajajo iz največje tovarne tovornjakov na svetu. Izvoz avtomobilov v druge države posredno širi izvoz svetlobne opreme Saturnus po vsem svetu.

Sodelovanje s svetlobno avtomobilsko industrijo si je Saturnus zagotovil predvsem s kvaliteto, ker je ta odločilnega pomena za varnost v sodobnem cestnem prometu.

Izdelke Saturnus ne odlikuje samo kvaliteta v smislu svetlobe in izdelave, temveč tudi dobra oblika in izvirne rešitve. To vse še posebej velja za dodatno opremo, kot so halogenske meglenke in dodatni halogenski žarometi za dolgi pramen. Pri meglenkah velja posebej omeniti oglato meglenko model Sputnik, ki po rešitvah in izvedbi nima pravega tekmeča na nobenem tržišču — ta meglenka je povsem vodotesna — takih izvedb pa drugi proizvajalci na tržiščih ne dijo.

V zadnjem času so se dosedanjim izdelkom za dodatno svetlobno opremo pridružili še tako imenovani H-4 žarometi, to so žarometi, ki namesto običajnih uporabljajo halogenske žarnice.

Če vas izdelki Saturnus zanimajo kot avtomobiliste, povprašajte po njih na Ravnah, v Slovenj Gradcu, na Jesenicah, v Kranju in drugih obmejnih krajih. Saturnus v Avstriji nima zastopnika. Vsem, ki se zanimajo za tovrstne izdelke, pošljete na naslov: Saturnus, POB 10, YU 61110 Ljubljana.

„Strelnski“ jubilej na Južnem Tirolskem

V nedeljo bodo južnotirolski „strelci“ obhajali 20-letnico obnove svoje organizacije. Med visokimi gosti, ki se bodo udeležili tega slavnega, bo menda tudi znani bavarski in zahodnonemški politični voditelj Franz Josef Strauss, ki naj bi nastopil celo kot govornik.

Navzočnost Straussa daje slavnemu posebno politično noto, posebno v sedanjem trenutku, ko italijanske politične stranke iščejo izhod iz vladne krize in ko gre pri tem za odločitve, kako bi KPI kočno dobila tisto mesto v političnem življenju in odločanju v Italiji, ki ji gre kot drugi najmočnejši stranki v državi. Strauss pa velja za enega glavnih predstavnikov antikomunizma in je zato pričakovali, da bo nedeljska slavnost dobila določen politični prizvok — ne nazadnje spričo dejstva, da je protikomunistično nastopanje močno zasidrano tudi med južnimi Tirolci.

V tej značilni povezavi je treba videti tudi „grožnje“ južnih Tirolcev, da bodo svoj odnos do Italije resno preučili v smislu načela o pravicah narodov do samoodločbe — če bi v Italiji prišlo do vladne koalicije s komunisti.

V SLOVENIJI:

Izgradnja letališč kot mostov do sosedov

Na republiški gospodarski zbornici Slovenije so ugotovili, da se odpirajo velike možnosti za letalsko povezavo Slovenije z deželami v sosednjih državah, posebno s Furlanijo-Juljsko krajino v Italiji ter Koroško in Štajersko v Avstriji. Temu namenu bo služila izgradnja tako imenovane terciarne mreže letališč v Sloveniji, kot so na primer v Porlorožu, Slovenj Gradcu in Novem mestu, poleg tega pa tudi z modernizacijo že obstoječih letališč.

Doslej praktično ni bilo niti rednih niti čarterskih zračnih povezav med sosednjimi deželami; isto velja tudi za letalski prevoz tovarov. Eden od glavnih vzrokov za to, da doslej ni bilo zračne povezave obmejnih dežel, je v tem, da nihče od zainteresiranih nima usrezne letalske flote, to je manjših letal, ki lahko sprejmejo do 50 potnikov. Prav tako tudi ni manjših letališč ki bi omogočila, da z ustreznimi letali povežemo premalo povezane predele tako v Sloveniji kot tudi z obmejnimi deželami.

Predsedstvo gospodarske zbornice Slovenije je poudarilo pomen in vlogo letalskega prometa za gospodarstvo, tako notranjega kot mednarodnega, in njenega boljšega vključevanja v mednarodno menjavo ter za potrebe turizma. Zato bi bilo treba začeti pogovore z vsemi, ki so prav tako kot Slovenija zainteresirani za razmah tovrstnega sodelovanja. V ta namen bodo sestavili poseben iniciativni odbor, ki bo izdelal predloge za vzpostavitev in razvoj letalskih zvez s sosednjimi deželami.

zaupala ali ne? Premagovala se je, da so se ji začele potiti dlani.

„Nervozna se mi zdiš. Sem že opazil, da se te loti nena doma. Ne misli na družinske skrbi. Nisi edina, ki mora sama poleg poklica prevzeti nase odgovornost za gospodinjstvo.“

„Težko dobim dekleta. Pod čast mi je iti za gospodinjsko pomočnico. Tovarna, tovarna. Njen prizvok je vabljiv, kakor da se ponuja obljubljena dežela, kjer se cedita med in mleko.“ Špela Hreščak je prisluhnila proti vratom. Na hodniku se je oglašil vrišč.

Ravnatelj Gvido Zorec je naglo pogledal ven. Ze je odstopil za izdaten korak, kakor da mu je grozila nevarnost. Mimo njega se je primajal Gregor Šipek.

„S tem se pa vse neha! Ne bom dovoljeval neslanosti na šoli. Tak si bil v razredu?“

„Ali je kaj narobe z mano?“ je nedolžno vprašal Gregor Šipek in se pozibal na eni nogi. „Glejte, tovariš ravnatelj, stojim kot vojak. Zato mi nikar ne očitajte, kako ste že rekli? Upam, da niste mislili mene? Užalili ste me, priznam. Jaz nisem niti slan niti neslan, zato ne povzročam neslanosti.“

Špela Hreščak je skušala oditi iz zbornice, a ji je mladi učitelj zapiral pot.

„Nikamor,“ je zategnil raskavo in se poslonil na vrata. „Menda je vmes nesporazum. Današnji dan mi ni naklonjen.“ „Seveda ne, ker si še jutranji.“ Špela Hreščak je spodbudno pogledala ravnatelja.

„Nikar mi ne umikaj uči,“ je očitajoče rekel Gregor Šipek. „Ne maram spogledljivcev. Ti si v tem primeru prava mrha. Ali si poklepeta tovarišu ravnatelju, da sem se slabo vedel? Sploh se ne spominjam in nisem kriv. Golo natolcevanje! Kar mi boste očitali v tem prostoru, bom imel za napad na mojo osebo.“

Ravnatelj Gvido Zorec je sprašujoče pogledoval oba. Bil je kar zadovoljen, da so bili sami, učiteljice bi tako samo delale napoto in vso stvar dramaturizirale. Nekaj se je pripetilo. Le kaj. Čudno, da mu Špela Hreščak ni omenila. Gotovo je na tekočem, a prikriva. Ze je vprašal:

„Gregor Šipek, ali si se spet spozabil in zvil v točilnico!

Prepovedujem ti hoditi tja med poukom! Hočem reči celo pred poukom. Ne obračaj se stran, poznam te, da si pil. Hočem vedeti razlog. Iz dolgega časa nisi segel po kozarčku. Povej, kaj te teži. Pomagal ti bom po svojih močeh. Sploh pa ne maram slepomiselnosti.“

Gregor Šipek se je odpravil k mizi in zdrknil na svoj stol. „Tovariš ravnatelj, zares ne vem, kaj bi radi od mene. Imam občutek, da ste se spravili nadme. Preočitno me izzivate. Za vsako malenkost dolžite samo mene. Poglejte na hodnik!

Ali se vam še ni posvetilo, zakaj dekleta ne pridejo v zbornico? O, imajo že svoj zakaj! Mene izločite iz igre. Naj kar same odigravo svoje vloge.“

„Predrzen si, Gregor,“ je porglljivo pripomnila Špela Hreščak. „Kakor da si ti kaj boljši. Ne moreš jih primerjati s sabo. Bile so v družbi in niso ponorele tako ko ti. Kake si počenjal! Se spomniš? Le naprezi si pamet, ti pametnjakovič!“

Ravnatelj se je zastrmel v zgovorno učiteljico.

„Položimo karte na mizo,“ je Špela Hreščak nadaljevala razvneto. „Veš, tovariš ravnatelj, sinoči je Tone Karba odprl gostilno. Saj ga poznaš?“

Ravnatelj je pokimal.

„Karba je poslal pošto po nas, da bi prišle k njemu.“

„Mene ni povabil.“

„Prestari ste, tovariš ravnatelj. Za ples vam tudi ni več,“ je zategnil Gregor Šipek.

„Bodi tiho,“ je jezno rekla Špela Hreščak in se obrnila k ravnatelju. „Moj mož Tomaž je na potovanju. Zato nisem šla z dekleti v gostilno. Ne spodobi se. Pa jeziki. Vsi dobro vemo, kakšna čreva bi nastala.“

„Katero so bile pri Karbi?“ Ravnatelju je drhtela spodnja ustnica.

„Zasliševanje,“ je pikro pripomnil Gregor Šipek.

„Pogovor,“ ga je užaljeno zavrnila Špela Hreščak. „Zinka, Dragica, Francka in Marija so šle. Zinka me je vprašala, ali boš hud nanjo, ko boš zvedel, da je bila tam. Le pojdi, sem ji rekla, naš ravnatelj je uvideven in ne zahteva, da mlad človek venomer ostane med štirimi stenami. Malo sem ga polomila.“

„Zaradi tega ne,“ je rekel ravnatelj in se podbočil.

„Tovariš ravnatelj, kar sedite!“ Gregor Šipek je potisnil stol po tleh.

„Zakaj si utihnili? Pripoveduj, stvar je zanimiva.“

Špela Hreščak se je prijetla za stolovo naslonjalo. „To je vse. Podrobnosti ne poznam, bilo je pač tako, kakor je v gostilni, kjer igra godba. Zinka mi je zjutraj povedala, da so dekleta ostale malo čez polnoč. Marija je že prej šilila, da bi odšla. To ni nič takega, kajne? Človek posesti in se zasedi. Ja, rekla je, sram me je... No, naš Gregor...“

„Je bil tudi tam?“ Ravnatelj je snel in si spet nadel očala.

„Nobene laži in pretiravanja, prosim,“ se je oglašil Gregor Šipek.

Špela Hreščak je pokimala. „Bil bil.“

„Pil, pil,“ je zategnil Gregor Šipek.

„Si lahko mislim, da nisi preštevval gostov in si zapisoval, koliko in kaj so naročali. Upam, da nisi pozabil, da si učitelj.“

„To je ravno tisto, kar moti in prizadene tudi mojo stanovsko čast. Imel je nesrečno noč. Pripeljal se je z osebnim avtom. Ferenc Palir ga je držal čez ramena, za njima je šla Čokova Tilda, kakor da ni pripadala k njima. Revica se mi je smilila, ta dva grduha sta jo očitno zapostavljala.“

„Koklja! Nisi bila zraven in več na pamet!“ je zategnil Gregor Šipek.

„Zinka mi je rekla, da se ji je smilila. Obnavljam, kakor mi je pripovedovala. Čeprav sama nisem bila v Karbovi gostilni, jo vidim različno pred seboj. Zaročenki ni vseeno, kadar se fant natreska do onemoglosti in pozabi nanjo.“

„Dostojno, dostojno,“ je vrgel Gregor Šipek.

„Bodi tiho,“ je razburjeno očital ravnatelj Gvido Zorec.

„Od kdaj poznaš Ferenc Palirja? Prvič slišim za vajino prijateljstvo.“

„Naključja botrujejo marsičemu.“ Gregor Šipek je izpljunil goreč ogorek cigarete, ki se mu je prilepila na ustnico.

(Dalje v prihodnji številki)

9. KOROŠKI KULTURNI DNEVI V CELOVCU

I. Od začetka do leta 1848

Zgodovina šolstva je v kulturni zgodovini vsakega naroda važno poglavje. Slovenci smo dobili doslej najbolj obširen obris svoje zgodovine šolstva in pedagogike do leta 1870 v treh knjigah Vlada Schmidta.¹ Ta znanstveni tekst je nastal po študiju bogatega in obširnega arhivskega gradiva.

V tej študiji je prikazana tudi razvojna pot šolstva v slovenskem delu Koroške. Razumljivo pa je, da se avtor ni mogel spuščati v podrobnosti, in to ne samo zategadelj, ker je zgodovina šolstva v tej slovenski pokrajini, kar se tiče starejšega obdobja (t. j. predvsem druga polovica 18. stol. in prva polovica 19. stol.) dotlej bila zelo pomanjkljivo obdelana. Podrobna obdelava bi mogoče celo zametila pregleden prikaz zgodovine šolstva. Tako ostaja ta naloga slejko prej odprta.

Aktualne potrebe v boju za narodnostno enakopravnost Slovencev na Koroškem so namreč imele za posledico, da so se prikazali zgodovinskega razvoja omejevali večinoma le na dobo po letu 1869, ko je stopil v veljavo novi zakon o osnovnih šolah, ki je v primerjavi s prejšnjimi obdobji v marsičem ustvaril nov položaj za Slovence in je šola na južnem Koroškem bolj kot kdajkoli prej postala sredstvo za raznarodovanje Slovencev.

Bolj redka so dela, ki s posebnim oziranjem na Slovence na Koroškem upoštevajo tudi starejša obdobja, še redkeje pa posegajo v čas pred zgodovinsko ločnico 1848. Še najbolj nadrobno je to storil Josip Apih za prve poskuse uveljavitve osnovnega šolstva na Koroškem v drugi polovici 18. stoletja.² Za nekaj dekanij je zgodovino šolstva na južnem Koroškem obdelal Štefan Singer.³

Nezadovoljivo stanje na področju raziskave šolske zgodovine danes narodnostno mešanega, tedaj pa še skoraj brezizjemno slovenskega dela Koroške je privedlo tudi do posploševanja (reči je treba, da to velja za nemške avtorje), ki izkrivljajo dejansko stanje na šolskem področju. Samo tako se je mogla pripetiti neljuba napaka celo pisca najnovejših knjižnih publikacij o koroških Slovencih Haasu in Stuhlpfarrerju, ko sta zapisala, da so pred letom 1848 na Koroškem bile vse ljudske šole popolnoma nemške.⁴

Svojo utemeljitev dobi raziskava starejših dob šolstva tudi ob delu na arhivskem gradivu. Iz podrobnosti iz do sedaj neobdelanega gradiva bo vsekakor v krajšem ali daljšem času lahko nastala prava podoba stanja šolstva na južnem Koroškem.

Privlačno in zanimivo je analiziranje gradiva tudi zaradi tega, ker se ob tem delu odpirajo pogledi na sočasno družbeno dogajanje, na uveljavljanje novih odnosov na vasi, nudi nam pa vrh tega še podatke o krajevni zgodovini. Raziskava starejših obdobji pa je važna tudi zato, ker se že tedaj pojavljajo prvi sledovi raznarodovanja s pomočjo javne ustanove, kar je šola vsekakor bila. To je tudi čas, ko se že bolj opazno kažejo prve posledice prodora novega tipa germanizacije. Medtem ko so pri spreminjanju etnične strukture v srednjem veku igrali prvo vlogo kolonizacijski tokovi, stopi sedaj v ospredje kot gonilna sila raznarodovanja socialni in gospodarski pritisk, pri čemer igrajo važno vlogo prav državne ustanove.

Prikaz najstarejših obdobji je razmeroma hitro opravljen, ker primanjkuje bistvenih ohranjenih dokumentov. Prvo, kar zbode v oči, je nezanimanje cerkvene in posvetne oblasti za osnovno šolstvo. Cerkev je v srednjem veku namenila najširšim slojem prebivalstva le skromen pouk najvažnejših molitvenih obrazcev in verskih resnic. Vse, kar se je zgodilo mimo tvega, je bilo namenjeno le izredno nizkemu številu ljudi.

Glavni nosilci te vrste šolstva so bili samostani in druga cerkvena središča. Za Koroško je značilno, da se je samostanska mreža, ki je imela v tedanjem kulturnem in šolskem življenju osrednjo vlogo, razvila razmeroma pozno. Poleg tega so bili glavni samostani, ki so na Koroškem

postali glavna šolska središča, zunaj slovenskega naseljenega ozemlja.

Na južnem Koroškem je samostanska šola obstajala med drugim v Šentpavlu v Labotski dolini, kratkotrajno pa so srednjeveške šole izpričane tudi za Dobro vas, Gospo sveto, Podkarnos, Marijo na Otoku in Velikovec. Stolna šola, znana preko meja dežele, ki so jo obiskovali tudi laiki, je bila v Krki.⁵ Nadaljnja raziskovanja pa bodo mogoče dodala še kakšen kraj.

Kot nosilci šolstva pa se od visokega srednjega veka naprej vse bolj začnejo pojavljati meščani. Tako na primer tudi Celovec dobi šolo, o kateri vendar le malo vemo. Take šole so kmalu dobile naziv nemške šole, ker je nemščina kot jezik trgovine in obrti v njih dobila več ali manj izključno mesto.

V splošnošolskem merilu pa je z obdobjem protestantizma povezana važna ločnica v gledanju na pomen splošnega elementarnega šolstva.

Primož Trubar, Sebastijan Krelj, Adam Bohorič, pa tudi drugi slovenski protestantski pisci, so si močno prizadevali, da bi se razširilo osnovno šolstvo. Med knjižnimi publikacijami so zavzemale šolske knjige zelo vidno mesto, na primer Trubarjevi

protestantskih šol. Tudi pedagoški zanos je plahnel, še posebej če upoštevamo raven osnovnega šolstva. Šolstvo je spet postalo domena rimskokatoliške cerkve.

Ugodnejši je bil položaj srednjega šolstva. Stanovsko šolo v Celovcu je nasledila jezuitska gimnazija, ustanovljena leta 1604. Postala je glavna izobraževalna ustanova koroške dežele. Doživela je hiter vzpon, saj je že dobro desetletje po nastanku štela 500 dijakov,¹⁰ pozneje pa jih je imela letno tudi po 700 in več. Vmes je bilo mnogo dijakov iz slovenskega predela dežele, pa tudi slovenskega učnega osebja.

Študenti celovške jezuitske gimnazije naj bi po ustanovni listini uživali enotne privilegije in svoboščine kot študenti graške in drugih evropskih univerz. Vendar kljub hitremu številčnemu porastu ustanova ni dosegla ravni univerze, čeprav predvsem okoli polovice 17. stoletja ni manjkalo tovrstnih poskusov.¹¹ Pozimi 1653-54 so se pričela predavanja iz filozofije, kanonistike in kazuistike. Kaj kmalu pa so nastopile težave gmotne in personalne narave in tudi graška univerza je začela nasprotovati preraščanju celovške gimnazije v univerzo. Celovških študentov ni hotela več pripustiti k izpitu za doseg akademskih časti.

Raznovrstnost predavanj na jezuitski gimnaziji pa je kljub temu po-

razredom in njihovim interesom, kar je seveda bistveno vplivalo na vsebino pouka. Šola ni dobila le nalogo, da posreduje prebivalstvu osnovne kulturne tehnike, temveč tudi drugo prav tako važno komponento: vzgojiti ljudi v neosveščeno podložnost. Šola je postala medij ideološke vzgoje, omogočila je tesnejšo povezavo prebivalstva z državo. Z njo je prišlo pri ljudeh do večjega poenotenja vrednot in pogledov.

Kako je šola vpletena v ideološki boj, se vidi tudi v prvih obdobjih splošnega osnovnega šolstva. Po francoski revoluciji, ki je fevdalne oblasti na kosti prestrašila, se je tudi v avstrijskem šolstvu mnogo spremenilo. Osnovna šola, otrok razsvetljenstva, je vedno bolj postajala dekla reakcionarnih sil. Plod večletne diskusije je bila „Politična šolska ustava“ iz leta 1805, ki je hotela zajeziti vpliv družbeno naprednih idej in iz ljudi v prvi vrsti napraviti poslušne podložnike.

Prvi resni načrti za utemeljitev osnovnega šolstva na Koroškem segajo še v čas pred izdajo splošne šolske naredbe leta 1774. Tako so leta 1765 določili, naj se ustanovijo šole povsod tam, kjer so potrebne, pa jih tam še ni; v bodoče naj ne bi bil sprejet v službo noben cerkovník, ki ne zna brati in pisati in ki se ne obveže, da bo poučeval v šoli.¹³ Tudi

sih šolske naredbe. V Celovcu je začela delovati tudi normalka, ki naj bi bila za zgled vsem šolam v deželi. Ta šola je morala skrbeti tudi za vzgojo učiteljskega naraščaja.

Zunanji razvoj šolstva, ki se lahko razbere iz deleža šoloobiskujočih otrok in gostote šolske mreže med leti 1774 in 1848, v posameznih delih dežele ni bil enakomeren. Na podlagi statističnih podatkov o razvoju šolstva je mogoče ugotoviti velik razkorak med nemškim delom dežele in slovenskim. Posebno opazen je bil v primeri z jugovzhodnim delom dežele. Tako je n. pr. pozimi leta 1781-82 v srednjem delu Koroške 16,2% šoloobveznih otrok obiskovalo šolo, na spodnjem Koroškem pa le 10,7%.¹⁸

50 let pozneje se na primeru gostote šolske mreže še posebej nazorno kaže zaostajanje šolstva v pretežnem delu slovenskega dela dežele: V krški škofiji je bilo v 193 nemških farah 150 šol, v 76 slovenskih pa samo 35. Podobno je bilo stanje v slovenskem delu lavantinske škofije. Tam je imelo od 21 nemških far 15 šol, v 48 slovenskih farah pa jih je bilo samo 16.¹⁹ Tako je imelo tri četrtine nemških župnjik svoje šole, po drugi strani pa samo nekaj več kot tretjina slovenskih. Iz teh podatkov se vidi, da dobimo na šolskem področju za večino slovenskih predelov ravno tako negativno sliko kot na drugih področjih, n. pr. v kmečki posestni strukturi.

Koroška je bila v času, ko se je uveljavilo osnovno šolstvo, narodnostno razdeljena na nemški in slovenski del približno tako, da sta bili dve vredtini dežele nemški, ena pa slovenska. Treba se je torej posebej posvetiti vprašanju, v kakšni meri so organizatorji šolstva upoštevali slovenski jezikovni in narodnostni element.

V dobo ustanavljanja osnovnih šol in njih širjenja padejo tudi začetki slovenskega narodno preporodnega gibanja na Koroškem. Osebnosti kot Ožbalt Gutsman, Urban Jarnik in drugi v zgodovini šolstva na slovenskem nimajo tako pomembnega mesta kot njihovi sodobniki, na primer Marko Pohl, Blaž Kumerdej ali Valentin Vodnik. Brez vpliva na šolstvo pa tudi delovanje koroških predstavnikov slovenskega narodno preporodnega gibanja ni ostalo. Tako na primer leta 1816 poroča celovški konzistorij ljubljanskemu guberniju o tem, da je v beljaškem okrožju „med mladimi slovenskimi dušniki pastirji mnogo delavnih pospeševalcev šol in narodnega jezika“.²⁰

(Dalje v prihodnji številki)

Zgodovina šolstva na južnem Koroškem

katekizmi in abecedniki iz let 1550 in 1555 ali Kreljeva Otročja biblija. Trubar je v svojo Cerkovno urednino vključil važna določila glede šolstva.

Na Koroškem doba protestantske reformacije na ravni osnovnega šolstva ni prinesla bistvenih sprememb. Dokončna sodba pa bi bila vsekakor prenapljena, ker je protestantizem v slovenskem delu Koroške še premalo raziskan.

Kolikor je sedaj raziskano, se je razmahnilo na Koroškem protestantsko šolstvo le v mestih. To niti ni nepričakovano, ker so bili poleg deželnih stanov glavni privrženci protestantizma prav meščani. Celovec, še ne dolgo glavno mesto dežele, je postal glavno šolsko središče dežele. Okoli leta 1590 je imel več nemških in latinskih šol.⁶ Šole pa so se v tem času nahajale tudi v drugih koroških mestih.

Najpomembnejša šola protestantske dobe na Koroškem je bila celovška stanovska šola. Njen namen je bil vzgajati naraščaj za predikante in učitelje v deželi, pa tudi uradniški naraščaj. Delovati je pričela vsaj leta 1552,⁷ leta 1586 je dobila šola svoje najrepreszentativnejše poslopje, ki je nosilo napis „Collegium sapientiae et pietatis“, nahajalo pa se je tam, kjer je danes mestni grad (Burg). Celovška stanovska šola je po vsej verjetnosti imela podoben šolski red kot stanovski šoli v Gradcu in Ljubljani. Stanovi Štajerske, Kranjske in Koroške so se namreč leta 1578 na generalnem deželnem zboru zedinili na enakost stanovskih šol.⁸ V primeri z ljubljansko je vendar treba omeniti razliko: ljubljanska je imela tudi elementarni razred, v celovški pa ga ni bilo.⁹ Kot ljubljanska, je tudi celovška stanovska šola imela za rektorje pomembne znanstvenike in pedagoge. Tako je bil zadnji rektor stanovske šole v Celovcu Hieronymus Megiser, ki je povezan s slovensko kulturno zgodovino ne le kot izdajatelj koroške zgodovine, temveč posebno kot leksikograf. Leta 1592 je namreč v Gradcu izdal Dictionarium quatuor linguarum, štirijezični slovar, v katerem je prvič v zgodovini slovenskega jezika v slovarju upoštevana slovenščina kot enakopraven jezik.

Propad protestantske reformacije je povzročil tudi prenehanje dela

stajala le še večja. Leta 1707 so se pridružila predavanja iz civilnega prava, 1767 iz političnih ved, 1809 pa iz poljedelskih ved.

V drugi polovici 18. stoletja je gimnazija doživela več sprememb. 1753 je prišlo do splošne spremembe gimnazijskih študij; močan poseg pa pomeni razpustitev jezuitskega reda 1773. Leta 1782 je bil ustanovljen licej s fakultetami za teologijo, medicino in filozofijo.

Kot že omenjeno, osnovno šolstvo v poldrugem stoletju po katoliški protireformaciji ni imelo omembe vrednega mesta. Le malo virov govori o šolah po koroških mestih in trgih, kjer so vsekakor le bolj ali manj životarile. Za Koroško neke vrste izjema je župnijska šola v Dobri vasi, kjer je imel jezuitski red svojo postojanko in kjer je od začetka 18. stoletja naprej poseben beneficij pripravljaval slovenske fante za vstop v celovško jezuitsko gimnazijo.¹² Iz vrst teh fantov je izšlo v tedanji dobi največ slovenskih duhovnikov za Koroško.

Novo obdobje, ki začenja nepretrgano tradicijo obveznega osnovnega šolstva, se pričnja z drugo polovico 18. stoletja. Šolske reforme so imele v okviru reform razsvetljenega absolutizma izredno pomembno mesto. Razsvetljeni absolutizem je neke vrste prehodna stopnja med fevdalno dobo in obdobjem, ko je dobilo oblast meščanstvo. Država razsvetljenega absolutizma šolstva ni več prepustila cerkvi. Tudi ji ni zadoščalo šolanje družbeno privilegiranih slojev. Za družbenogospodarski razvoj je postalo potrebno, da dobijo temeljno izobrazbo čim širši sloji, tudi zato, ker so se tisti, ki so obvladali osnovne kulturne tehnike branja, pisanja in računanja, dali v proizvodnem procesu bolj izkoristiti.

Ze zelo zgodaj je država proglasila šolstvo za politikum, stvar države, in se spravila na splošno šolsko reformo. Leta 1760 je bila na Dunaju ustanovljena dvorna študijska komisija, z nalogo, da izvede šolsko reformo v nemških in čeških dednih deželah. Glavna ločnica za razvoj osnovnega šolstva pa postane izdaja Splošne šolske naredbe leta 1774.

Kot državna ustanova je šola vedno služila vladajočim družbenim

prvi konkretni načrt o sistematični vzpostavitvi šol se naslanja na cerkev, ko predvideva, da naj bi predvsem v samostanih pričeli s šolskim poukom. Zanimivo je, da je deželna oblast v tem odloku posebej poudarila, naj se ustanovijo nemške šole v slovenskih delih dežele.¹⁴

Kulturno zgodovinsko pomemben šolski načrt izhaja iz leta 1768. Poznamo ga iz patenta, ki so ga z arhidiaconatskega sedeža v Tinjah razposlali duhovščini in samostanom in je vseboval navodila za vzpostavitve šol in pouk v njih. Med drugim določa, da naj bi se v šolah poučevalo poleg katekizma branje, pisanje in računanje, pa tudi osnove poljedelstva, živinoreje, konjereje in sadjarstva. Patent določa, da naj bo učni jezik nemščina. V nadaljevanju so v Tinjah pristavili, da je s šolo posebno težko v slovenskih krajih.¹⁵

Samostojni koroški načrti pa niso obrodili mnogo sadov. Za vsa Koroška je moralo deželno glavarstvo v oceni šolskega stanja 1774 ugotoviti: da „so nemške šole sicer v številnih, celo skoraj vseh krajih dežele, da pa so tako slabe, da niti naziva šola ne zaslužijo.“¹⁶ Tudi iz slovenskega zornega kota gledano v obdobju pred 1774 ne moremo govoriti o kakšnih pozitivnih rezultatih.

Kljub temu, da so v koroških načrtih poudarjali potrebo po ustanovitvi šol v slovenskih predelih dežele, niso nič storili, kar bi lahko imenovali upoštevanje slovenskega jezika. Le leta 1762 je izšla v Celovcu knjiga, ki je vsaj zasilno lahko služila kot učbenik. To je bil prevod v slovenščino katekizma Petra Canisija, „h' perpomaganju vseh Gospodu Farmastru, Duhouneh oskrbnikov, vuenikou: tudi otruk, inu stareišou“, ki mu je bilo dodano navodilo za učenje branja. Sicer pa poznamo želje posameznih krajev po ustanovitvi šole: leta 1768 piše iz Timence pri Celovcu tamkajšnji župnik, da bi tam želeli ustanoviti šolo in pristavlja, da bi kmetje pozimi otroke radi pošiljali v šolo.¹⁷

Tako je postalo leto po objavi splošne šolske naredbe tudi za Koroško nov začetek prizadevanj. Tega leta je bila konstituirana deželna šolska komisija, ki je dobila nalogo, organizirati šolstvo v deželi po predpi-

- 1 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem I-III (Ljubljana 1963-1966)
- 2 Josip Apih, Ustanovitev narodne šole na Slovenskem (LMS 1894)
Josip Apih, Die thesianisch-josefinische Schulreform in Kärnten
V: Carinthia I (1903 in 1904)
- 3 Stephan Singer, Kultur- und Kirchengeschichte des unteren Rosentales. Dekanat Ferlach (Kappel 1934).
Stephan Singer, Kultur- und Kirchengeschichte des oberen Rosentales. Dekanat Rosegg mit Einschluß des Wörther-See-Gebietes. (Kappel 1935)
Stephan Singer, Kultur- und Kirchengeschichte des Jauntales. (Kappel 1938). Dekanat Eberndorf.
- 4 Hanns Haas — Karl Stuhlpfarrer, Österreich und seine Slawen (Wien 1977), str. 15
- 5 Bernhard Hassler, Geschichte des kärntnerischen Schulwesens mit besonderer Berücksichtigung des niederen Schulwesens (Phil. Diss. Wien 1929)
- 6 Dieter Jandi, Klagenfurts kulturelle Entwicklung im 16. und 17. Jahrhundert. V: Die Landeshauptstadt Klagenfurt I (1970) str. 279-309
- 7 Wilhelm Neumann, Zur Gründung der Landesschule in Klagenfurt. V: Die Landeshauptstadt Klagenfurt I (1970) str. 246-252
- 8 Dieter Jandi, Klagenfurts kulturelle Entwicklung, str. 298
- 9 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva I, str. 69-81.
- 10 Dieter Jandi, Klagenfurts kulturelle Entwicklung, str. 298
- 11 Johann Rainer, Anfänge einer Universität Klagenfurt im 17. Jahrhundert. V: Die Landeshauptstadt Klagenfurt I (1970) str. 310-332
- 12 Stephan Singer, Kultur- und Kirchengeschichte des Jauntales. Dekanat Eberndorf. (Kappel 1938) str. 345
- 13 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva I, str. 171
- 14 Josef Apih, Die thesianisch-josefinische Schulreform in Kärnten. V: Carinthia I (1903) str. 99
- 15 Arhiv krškega ordinariata (AKO), Fasc. Tainach, Schulwesen VI, Schulen
- 16 Josef Apih, Die thesianisch-josefinische Schulreform in Kärnten. V: Carinthia I (1909) str. 112
- 17 AKO, Fasc. Tainach, Klerus XI, Pfarren 2
- 18 Josef Apih, Die thesianisch-josefinische Schulreform in Kärnten. V: Carinthia I (1904) str. 171
- 19 Vlado Schmidt, Zgodovina šolstva II, str. 121
- 20 AKO, šolski fond

SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 4. 3.: 9.45 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.
NEDELJA, 5. 3.: 7.05 Duhovni nagovor - Naj pesmica naša darila vam bo.

RADIO - TELEVIZIJA

dnevnik - „Spreobrnjenje“ (Igrajo gojenci Mohorjevega dijaškega doma v Celovcu).
PETEK, 10. 3.: 9.15 „Velika noč na spodnjem Koroškem“ (Šolska radijska oddaja za vse šolske stopnje)

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 4. 3.: 4.30 Dobro jutro! - 8.08 Glasbena matineja - 9.05 Pionirski tednik - 9.35 Mladina poje - 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem?

NEDELJA, 5. 3.: 4.30 Dobro jutro! - 6.15 Danes je nedelja - 8.07 Radijska igra za otroke - 8.47 Skladbe za mladino - 9.05 Še pomnite tovariši...

PONEDELJEK, 6. 3.: 4.30 Dobro jutro - 8.08 Glasbena matineja - 9.05 Ringaraja - 9.40 Vedre melodije - 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem?

TOREK, 7. 3.: 4.30 Dobro jutro! - 8.08 Glasbena matineja - 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo - 9.30 Iz glasbenih šol - 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem?

Škofiče

V soboto 11. februarja smo se na škofiškem pokopališču za vedno poslovili od Marije Sucher iz Škofič, ki je po kratki boleznj umrla v celovški bolnišnici, stara 74 let.

Kljub težavam, katerim smo izpostavljeni Slovenci na Koroškem, je ostala zvesta svoji narodni skupnosti. Veliko veselje je imela z rožami oziroma cveticami, s katerimi je krasila našo farno cerkev, tako da je bila vedno lepo okrašena.

lijic in zgodb - 9.25 Zapoimo pesem - 9.40 Samoupravljanje s temelji marksizma - 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem?

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 4. 3.: 11.55 Smučarski poleti v Kulmu - 15.35 Barcarole - 17.00 Športna abeceda - 17.30 Heidi - 17.55 Otrokom za lahko noč

NEDELJA, 5. 3.: 10.00 „Govor in odgovor“ - 11.55 Smučarski poleti v Kulmu - 15.30 Fantomas ograža svet - 17.00 Krt Grabowski - 17.20 Michaela spomladi - 17.30 Čebelica Maja

PONEDELJEK, 6. 3.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Dežela in ljudje - 10.00 Angleško gledališče - 10.30 Barcarole - 17.30 Za predšolske otroke

TOREK, 7. 3.: 9.00 Za predšolske otroke - 9.30 Angleščina - 10.00 O fiziki - 10.30 V senci vislic - 17.30 Za predšolske otroke

zaigramo po želji - 12.40 Od vasi do vasi - 14.04 Koncert za mlade poslušalce - 16.00 Vrtiljak - 17.00 Studio ob 17.00

PETEK, 10. 3.: 4.30 Dobro jutro! - 8.08 Glasbena matineja - 9.05 Radijska šola za nižjo stopnjo - 9.30 Iz glasbene tradicije

Slovensko planinsko društvo Celovec omogoča svojim članom in članicam udeležbo na zimskem začetniškem alpinističnem tečaju

ki ga v času od 26. marca do 2. aprila organizira Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije.

Zbirališče: 26. marca 1978 do 17. ure v Domu na Komni.

Tečajniki imajo preskrbljeno prenočišče, prehrano in enega instruktora - vodjo naveze na tri tečajnike.

Prijave: do 7. marca 1978 na sedežu Slovenskega planinskega društva Celovec, Gasometergasse 10; tel. (0 42 22) 32 5 50

— 11.03 Znano in priobjljeno - 12.30 Kmetijski nasveti - 14.22 Naši umetniki mladim poslušalcem - 14.30 Voščila - 16.00 Vrtiljak

TOREK, 7. 3.: 4.30 Dobro jutro! - 8.08 Glasbena matineja - 9.05 Radijska šola za srednjo stopnjo - 9.30 Iz glasbenih šol - 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem?

Slovensko planinsko društvo Celovec omogoča svojim članom in članicam udeležbo na zimskem začetniškem alpinističnem tečaju

ki ga v času od 26. marca do 2. aprila organizira Komisija za alpinizem pri Planinski zvezi Slovenije.

Zbirališče: 26. marca 1978 do 17. ure v Domu na Komni.

Tečajniki imajo preskrbljeno prenočišče, prehrano in enega instruktora - vodjo naveze na tri tečajnike.

Prijave: do 7. marca 1978 na sedežu Slovenskega planinskega društva Celovec, Gasometergasse 10; tel. (0 42 22) 32 5 50

Mozartove čarobne piščalke - 21.10 Telemuzej - 21.20 Panorama - 22.20 Poročila in šport.

SOBOTA, 4. 3.: 9.00 Tudi šole so potrebne - 9.30 Šolski poskusi in šolska reforma - 10.00 Nepoznano sosesdvo - 10.30 Filmska komedija

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 4. 3.: 16.15 Telespektiv - 17.00 Klub - Regional - 18.10 O tenisu - 18.20 Pregled sporeda

NEDELJA, 5. 3.: 11.00 ORF Stereo koncert - 16.00 Stekleni človek - 17.00 Dežela in ljudje - 17.30 O 9 (Dunaj) - 18.00 The ghost and Mrs. Muir

PONEDELJEK, 6. 3.: 18.00 Angleščina - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Jezuiti - 19.30 English on TV - 20.00 Slovo - 20.55 Vstop prost

TOREK, 7. 3.: 18.00 Šolska TV - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Svet v temi - 19.30 Nepoznano sosesdvo - 20.00 Filmska komedija

SOBOTA, 4. 3.: 16.15 Telespektiv - 17.00 Klub - Regional - 18.10 O tenisu - 18.20 Pregled sporeda

NEDELJA, 5. 3.: 11.00 ORF Stereo koncert - 16.00 Stekleni človek - 17.00 Dežela in ljudje - 17.30 O 9 (Dunaj) - 18.00 The ghost and Mrs. Muir

PONEDELJEK, 6. 3.: 18.00 Angleščina - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Jezuiti - 19.30 English on TV - 20.00 Slovo - 20.55 Vstop prost

TOREK, 7. 3.: 18.00 Šolska TV - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 Svet v temi - 19.30 Nepoznano sosesdvo - 20.00 Filmska komedija

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 4. 3.: 8.00 Poročila - 8.05 Zgodbe iz Kavale - 8.15 Kosovirja na leteči žlici

SREDA, 8. 3.: 18.00 Francoščina - 18.25 Pregled sporeda - 18.30 O 9 (Gradiščanska) - 19.00 Mejniki svetovne zgodovine

SOBOTA, 4. 3.: 8.00 Poročila - 8.05 Zgodbe iz Kavale - 8.15 Kosovirja na leteči žlici - 8.30 Tehnica za natančno tehanje

„5. Agroski 1978“ v Šentjanžu v Rožu
Kakor poročamo na 4. strani našega lista, je bilo v soboto 25. februarja na šentjanških Rutah srečanje smučarjev kmetijcev „Agroski 1978“.

Svetovno prvenstvo v nordijskih disciplinah 1978 na Finskem

S tekom na 50 km se je preteklo nedeljo končala svetovno nordijsko prvenstvo v Lahtiju na Finskem. Na tej kraljevski daljanci je zmagal šved Sven-Ake Lundback, pred ruskim tekalcem Beljajevem in Francozom Poiratom.

Če na hitro preletimo rezultate tega prvenstva, bode v oči naslednje: nekdanja velesila v nordijskih disciplinah, Norveška je popolnoma odpovedala. Nadalje je še zanimivo, da je Poljska dosegla po zaslugi enega samega tekmovalca, Jožefa Luščka zlato medaljo na 15 km in bron na 30 km. Ženski tek je stal v znamenju dvoboja med finskimi in ruskimi tekmovalkami.

Svetovno hokejsko prvenstvo v Pragi brez Kanadčanov!

Po vsej verjetnosti se bo svetovno hokejsko prvenstvo v Pragi odvijalo brez hokejske reprezentance Kanade. Odgovorne oblasti so odločile, da bodo poslali v češkoslovaško moštvo le teden, če bo gleda financ vse v redu.

Udeleženci svetovnega prvenstva v nogometu začeli s pripravami

Ne le Avstrija, tudi ostali udeleženci svetovnega prvenstva v Argentini so začeli z intenzivnimi pripravami. Tako tudi svetovni prvak ZRN. V štirih tekmah hoče zvezni kapetan Schön najeti idealno moštvo za otvoritveno tekmo s Poljsko.

- Veloslalom moški do 35 let: 1. Palačnik Janez (Alpetour Creina), 2. Weiss Tomo (Zveza slovenskih združenj - SZS), 3. Partl Jožef (ZSZ)
Veloslalom moški od 34 do 45 let: 1. Užnik Erich (ZSZ), 2. Oraže Hanzi (ZSZ), 3. Faneš Drago (Agraria Koper)
Veloslalom moški nad 45 let: 1. Averšek Marjan (KZ Slovenj Gradec), 2. Dolar Anton (KZK Kranj), 3. Bešter Jože (KZK Kranj)
Veloslalom ženske: 1. Fan Boža (Specerija Bled), 2. Hedenig Lizi (ZSZ), 3. Benedičič Cilka (Emona)
Teki moški 4 km: 1. Fajfer Franci (KZ Škofja Loka), 2. Kuhar Božidar, 3. Šimenc Pavel (KG)
Teki 2 km moški: 1. Kandarf Franc (KG), 2. Žurga Ivan (KZ Cerknica), 3. Bešter Jože (KZK Kranj)
Teki 2 km ženske: 1. Dolenc Irena (KZ Škofja Loka), 2. Demšar Maruša (KZ Škofja Loka), 3. Krusič Jožica (Agrotehnika)
Najboljše moške ekipe v veloslalomu do 35 let: 1. Zveza slovenskih združenj v Celovcu, 2. Emona, 3. Specerija Bled
Najboljše moške ekipe v veloslalomu od 35 do 45 let: 1. ZSZ, 2. Agrotehnika, 3. KZK Kranj
Najboljše moške ekipe v veloslalomu nad 45 let: 1. ZSZ, 2. Agrotehnika, 3. KZ Slovenj Gradec
Najboljše ženske ekipe v veloslalomu: 1. ZSZ, 2. Emona, 3. Specerija Bled
Najboljše ženske ekipe v teku na 2 km: 1. KZ Škofja Loka, 2. Agrotehnika, 3. ZSZ
Najboljša moška ekipa v teku na 2 km: Hmezd Zalec
Najboljše moške ekipe v teku na 4 km: 1. KZ Škofja Loka, 2. Nakić Kranj, 3. KZ Cerknica

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu obvešča, da bo

SLAVNOSTNA PRIREDITEV OB 70-LETNICI NJENEGA OBSTOJA

v nedeljo 16. aprila 1978 ob 14. uri v Mestnem gledališču v Celovcu.

O d b o r

Slovenska prosvetna društva v Bilčovsu, Kolmari vasi, Svečah, Šentjanžu in Šentjakobu vabijo na

3. ROŽANSKI IZOBRAŽEVALNI TEDEN od 10. do 18. marca 1978

z naslednjim sporedom:

- Petek, 10. 3. ob 19. uri v farni dvorani v Kolmari vasi: olivoritve, predavanje univ. prof. dr. Norberta Schausbergerja „Der Griff nach Österreich - Der Anschluss 1938“
Sobota, 11. 3. ob 20. uri pri Linčju na Moščenici: predavanje dr. Antona Feiniga - Hišna in ledinska imena Moščenice in okolice
Nedelja, 12. 3. ob 19.30 uri pri Adamu v Svečah: Predavanje dr. Valentina Inzka „Andrej Einspieler in slovensko vprašanje na Koroškem - ob 90-letnici smrti očeta koroških Slovencev“. Sodeluje pevski zbor SPD Kočna.

Vabilo na

SREČANJE FOTOAMATERJEV

v četrtek 9. marca 1978 ob 19. uri v sejni sobi SPZ, Gasometergasse 10 v Celovcu.

Vsak naj prinese s seboj svoje barvne diapozitive koroških vasi in pokrajin, katere bi si skupno ogledali in izbrali za posebno prireditev. K temu srečanju prav iskreno vabimo vse tiste, ki radi „poskilijo“ skozi fotografski objektiv.

Mladina iz Železne Kaple vabi na igro

MATI

ki bo v nedeljo 5. marca ob 11.30 uri v farni dvorani v Železni Kapli. Gostuje KPM iz Šmihela.

Prisrčno vabljeni!

Lutkovna skupina KDZ „Mlade lutke“ vabi na lutkovno predstavo Marjana Beline

UŽALJENI MEDVEDEK

ki bo v nedeljo 5. marca 1978 ob 14.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu. Prireditelj SPD Bilka v Bilčovsu.

Slovensko prosvetno društvo „Srce“ v Dobrli vasi vabi na igro

MATI

ki bo v nedeljo, dne 5. marca ob 14.30 uri v kulturnem domu v Dobrli vasi. Gostuje KPD iz Šmihela.

Prisrčno vabljeni!

URADNI DNEVI

Pokojniska zavarovalnica za delavce sporoča, da bodo v mesecu marcu sledeči uradni dnevi:

- v Šmohorju 300, Mestna hiša 6. marca, od 8. do 12. ure
v Beljaku, Kaiser-Josef-Pl. 14, in 28. marca, od 8. do 12. ure
v Labotu 65, občinska hiša 17. marca, od 8. do 12. ure

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.